

Til Børne- og Ungdomsudvalget

Covernotat, evaluering Sommeruniversitet 2013 og koncept for Sommeruni 2014

Der er gennemført en omfattende evaluering af Sommeruniversitet 2013 med en netbaseret evaluering rettet mod alle 3000 deltagere og fem fokusgruppeinterviews (et pr. område) som hovedelementer. Dette sammen med ønsket om en stærk integration med den kompetenceudvikling rettet mod folkeskolereformen, som udspringer af udmøntningen af budget 2014, har resulteret i et ændret koncept for Sommeruniversitet 2014.

Der er to hovedlinjer i deltagernes kritik og forslag, som konceptændringen tager udgangspunkt i:

1. Det er et stærkt ønske, at der skabes en tættere sammenhæng mellem skolernes udviklingsstrategi og sommeruniversitetet – og mellem forløbene på sommeruniversitetet og en efterfølgende implementeringsfase på skolerne.
2. Det er ligeledes et stærkt ønske, at deltagerne får et bedre grundlag at vælge tema og forløb på – og at underviserne får et meget bedre billede af deltagernes forudsætninger og forventninger.

Samtidig peger den indledende evaluering af Fagdidaktisk kompetenceudvikling på et behov for en større grad af relevans af de første tre dage (på Sommeruniversitetet) i forhold til aktionslæringsforløbene på skoler – og på et noget ujævnt engagement og en svingende kvalitet i det første års aktionslæringsforløb (de to uger som fulgte op på de tre dage i august 2012). Endvidere vil fagdidaktisk kompetenceudvikling i forvejen skulle tænkes sammen med den praksisnære kompetenceudvikling, der udmøntes ud fra budget 2014.

3. Der udbydes derfor ikke særskilte forløb i fagdidaktisk kompetenceudvikling, idet dette koncept integreres med Sommeruniversitetet og den praksisnære kompetenceudvikling, der udmøntes ud fra budget 2014. 53 skoler er efter de første to år igennem Fagdidaktisk kompetenceudvikling.

Der er i evalueringen udtrykt et stærkt ønske om at korte undervisningsdagene af med en time (da udbyttet hen på eftermiddagen har været minimalt). Disse tre overskydende undervisningstimer anvendes for deltagernes vedkommende i forbindelse med opfølgningen på skolen (punkt 1 ovenfor), for

27-11-2013

Sagsnr.
2013-0236043

Dokumentnr.
2013-0236043-5

Sagsbehandler
Claus Detlef

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15,3
1502 København V
1502 København V

E-mail
cd@buf.kk.dk

www.kk.dk

undervisernes vedkommende med det modsvarende antal arbejdstimer til drøftelser med deltagerrepræsentanter inden sommerferien (punkt 2 ovenfor).

Sommeruni 2014 – der er den nye betegnelse for arrangementet, fordi Ministeriet for uddannelse og forskning har nedlagt forbud mod betegnelsen universitet – gennemføres mandag til onsdag i uge 32 (4.-6. august).

Sommeruni omfatter alle lærere, børnehaveklasseledere, inklusions- og skolepædagoger, ledere samt tale-hørelærere og lærere i Ungdomsskolen. For specialskolerne vil der som sidste år være valgfrihed mellem deltagelse på det almindelige Sommeruni og deltagelse på et særligt tema, arrangeret af skolerne selv. Der vil blive særskilt tema for skolelederen.

I nogle af temaerne vil der blive mulighed for, at deltagerne kan påbegynde uddannelse til at opnå linjefagskompetence i udvalgte fag; den resterende del af uddannelsen tages efterfølgende. Om et tema indebærer sådanne muligheder, vil fremgå af den overordnede temabeskrivelse.

Der er i øvrigt planlagt følgende hovedfaser i forbindelse med Sommeruni 2014

Frem til den 22. november har skolerne haft mulighed for at beskrive temaer og eventuelt forløb, med afsæt i folkeskolereformen og afspejlende skolens udviklingsbehov. 49 skoler har indsendt temaforslag.

Den 6. december 2013 lægges de foreløbige temabeskrivelser på Opgaveportalen som oplæg til informationsmødet for skoleledere og TR-folk den 12. december.

I perioden 13. december til 24. januar tager hver enkelt skole – efter drøftelse i relevante medarbejderfora – stilling til, hvilke temaer, de ønsker at deltage i.

I perioden 24. januar til 28. februar tilmelder deltagerne sig tema på Sommeruniversitetet. Der sker fortsat individuel tilmelding – det er skolens ansvar at deltagerne i de ønskede grupperinger vælger de rigtige temaer. Når fristen udløber, får skolelederne deltagerlister med temavalg. Det er skoleledernes ansvar at få deltagerne til at korrigere, hvis det skønnes nødvendigt, samt at sikre, at eventuelle manglende tilmeldinger gennemføres i en efterfølgende opsamlingsrunde.

I løbet af maj måned tilmelder deltagerne sig forløb som sidste år.

Efterfølgende gives der via skoleledelserne de deltagende grupper/team på de enkelte skoler mulighed for at beskrive deres forudsætninger, behov samt skolens rammer og udviklingsstrategi. Dette sker i et standardformat, aftalt i et samarbejde mellem projektgruppe, skoleledere og leverandøren. Der afholdes møde mellem hver enkelt underviser og repræsentanter fra deltagerne,

således at skoler, der tilmelder sig gruppevis, eksplicit kan beskrives deres kompetencebehov. De nærmere retningslinjer for ovenstående aftales med konsortiet.

Efter at skolerne har foretaget deres valg af temaer udarbejder hver enkelt skole en implementeringsplan, der skal ses som en fortsættelse af den behovsvurdering, skolerne foretog sig i november 2013-januar 2014. Opfølgningen på skolerne integreres organisatorisk, indholdsmæssigt og økonomisk med den praksisnære kompetenceudvikling, der er beskrevet i udmøntningen af budget 2014.

Evaluering af Sommeruniversitet 2013

Hovedrapport

Sommeruniversitet 2013 var ikke kun oplevelser i fyldte, overophedede lokaler (fra temaet Bæredygtighed i undervisningen med afsæt i naturfag)

Pædagogisk Faglighed

23. oktober 2013

Indhold

Baggrund og facts	3
Evalueringskonceptet og resumeer	5
Evalueringsresultater, sammendrag.....	7
Tilfredsheden med de tre dage.....	7
Undervisningsdifferentiering.....	8
Temaer og forløb	8
Vidensdeling.....	9
Forventningsafstemning.....	9
Struktur og placering.....	11
Afslutningsarrangementet	12
Særlige målgrupper.....	12
Skole, team og individ.....	13
Fagdidaktisk kompetenceudvikling.....	14
Skoleudvikling og Sommeruniversitet.....	14
Undervisningen og underviserne	14
Rammerne for Sommeruniversitetet	15
Sommeruniversitet 2014 med et ændret koncept	17
Generelt.....	17
En tættere sammenhæng med skolernes udviklingsstrategi.....	18
En bedre sammenhæng mellem temapresentationen og underviserne forberedelse og gennemførelse af undervisningen.....	19

Baggrund og facts

Sommeruniversitet 2013 er den anden gennemførelse af et Sommeruniversitet for københavnske lærere (ca. 3000), børnehaveklasseledere (ca. 150), skoleledere (ca. 250), inklusionspædagoger (ca. 60) samt tale-hørelærere (ca. 60). Arrangementet blev gennemført 5.-7. august 2013 på 17 destinationer i København.

Baggrunden for Sommeruniversitet er vedtagelsen af en Faglighedspakke i forbindelse med budget 2012. Et vigtigt element i denne pakke er en intensivering af kompetenceudviklingen i København, først og fremmest for at styrke skolernes arbejde med undervisningsdifferentiering. En udvikling af dette område var nemlig en af hovedanbefalingerne fra det faglighedsudvalg med eksterne eksperter, som rådgav BUU op til budgetforhandlingerne i foråret 2011.

Arrangementet havde som i 2012 to hovedspor:

Et fagdidaktisk kompetenceforløb, der indledtes på de nævnte tre dage, men som følges op to aktionslæringsforløb på de involverede skoler i indeværende skoleår. Her deltager i år 27 skoler inden for et selvvalgt fag (dansk, matematik eller naturfag), opdelt i 1.-6. klassetrin eller 4.-9. klassetrin. Skolerne deltager hver med hver 8-18 lærere inden for det valgte fag, en leder og to faglige vejledere. 2012/13 deltog 26 andre skoler og de resterende skoler er med i 2014/15

Dette spor evalueres særskilt og er i nærværende evalueringsrapport kun evalueret summarisk.

Et kompetenceudviklingsforløb over de tre dage med undervisningsdifferentiering som hovedoverskrift. Her var der ca. 3000 deltagere, nemlig alle lærere, børnehaveklasseledere, ledere, inklusionspædagoger og tale-hørelærere, som ikke i stedet deltog i fagdidaktisk kompetenceudvikling.

På baggrund af evalueringen fra sidste års Sommeruniversitet er strukturen i 2013 ændret, således at deltagerne indledningsvis har kunnet vælge mellem 18 udbudte temaer. Der har været indhentet forslag til temaer fra de enkelte skoler, og intentionen har været at dække skolernes behov inden for en lang række områder. Skolerne har selv valgt, om det ville stille deres deltagere frit, ville pege på/vælge et mindre antal temaer eller de har kunnet pålægge deres deltagere at vælge et bestemt tema.

Af de 18 temaer har de 13 været i nationalt udbud, mens kommunen har valgt selv at udvikle og gennemføre fem temaer. Til de 13 udbudte temaer valgte forvaltningen at realisere et bud fra et konsortium bestående af UCC og Metropol. Herudover har fire mere vidtgående specialskoler gennemført et særforløb de samme dage på en af deres egne skoler.

Bortset fra nogle få deltagere, som havde ønsket sig et af de to temaer, som ikke kunne gennemføres pga. for få tilmeldinger, har alle fået deres først prioriterede tema. Arrangementet gennemførtes således med følgende antal deltagere på de 16 temaer:

Oversigt over deltagerantal pr. 1. august 2013

Rød overskrift betyder temaer, der er arrangeret og gennemført af forvaltningen

1. Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler	451 tilmeldte
2. Undervisningsdifferentiering i matematik	167 tilmeldte
3. Undervisningsdifferentiering i dansk	236 tilmeldte
4. Sprog vurdering og opfølgning i indskolingen	108 tilmeldte
5. Samarbejde om inklusionsopgaven	203 tilmeldte
6. Kvalitetsudvikling gennem observation og sparring	125 tilmeldte
7. Relationspædagogik	261 tilmeldte
9. Skole-hjemsamarbejdet - et moderniseringsprojekt	85 tilmeldte
11. Pædagogiske toppræstationer skal ledes, men hvordan?	67 tilmeldte
12. Sundhed og bevægelse	69 tilmeldte
13. En tidssvarende udskoling	258 tilmeldte
14. Kreativitet for alle – den musisk-kreative dimension	193 tilmeldte
15. Bæredygtighed i undervisningen med afsæt i naturfag	98 tilmeldte
16. Understøttelse af ressourcecentre og specialpædagogiske værktøjer/A-guide	152 tilmeldte
17. Seminar om undervisningsdifferentiering	68 tilmeldte
18. Seminar om læsning og skrivning i fagene	77 tilmeldte
20. Særløb for vidtgående specialskoler	203 tilmeldte
I alt	2.821 tilmeldte
<i>Evalueringskemaer udsendt til</i>	2782

Fagdidaktisk kompetenceudvikling

Dansk 125, matematik 222 og naturfag 31 378 tilmeldte

Placering af temaer og af Fagdidaktisk kompetenceudvikling

Sommeruniversitet 2013 er gennemført på fire lokaliteter tilhørende UCC/Metropol samt på følgende lokaliteter knyttet til de seks temaer, som kommunen selv har stået for:

Bellahøj Skole: Tema 12

Kildevældsskolen: Tema 13

Sønderbro Skole: Tema 14

Øresundsmiljøskole, Utterslev Skole, Energi- og Vandværkstedet: Tema 15

Ørestad Skole: Tema 16

Frejaskolen: Tema 16 (A-guide)

Ungdomsskolen i Utterslev: Tema 20

Derudover har forløbene knyttet til Fagdidaktisk kompetenceudvikling de samme tre dage været afholdt på følgende skoler

Utterslev Skole: Dansk, 1.-6. klasse + dansk 4.-9. klasse

Vanløse Skole: Dansk, 1.-6. klasse

Skolen ved Sundet: Naturfag

Amager Fælled Skole: Matematik, 1.-6. klasse

Tove Ditlevsens Skole: Matematik, 1.-6. klasse

Holbergskolen: Matematik, 4.-9. klasse

Evalueringkonceptet og resumeer

Evalueringen af Sommeruniversitet 2013 omfatter flere forskellige initiativer. De angives her med et ultrakort resumé af resultaterne.

Netbaseret evaluering rettet mod alle deltagere på Sommeruniversitetet

Alle deltagere modtog fredag den 7. august et spørgeskema (bilag 1) om deres udbytte af Sommeruniversitetet. Skemaet tager udgangspunkt i det tilsvarende skema fra 2012 men naturligvis tilpasset den ændrede struktur på arrangementet.

Der er udsendt 2.782 skemaer (eksklusive skemaer til Fagdidaktisk kompetenceudvikling og til tema 20). Tilmeldingsfristen var den 18. august (reelt den 19. august), og der indkom inden denne frist i alt 1.276 besvarelser. Svarprocenten er dermed 48 %, samme niveau som i 2012. Bilag 2 indeholder en grundig behandling af data herfra.

De to hovedspørgsmål i den generelle evaluering gav følgende resultat i forhold til svarene på samme spørgsmål i 2012, idet sidstnævnte er omregnet til den skala der er anvendt i 2013 (gennemsnit på en skala fra 1 til 6. Middel er altså 3,5):

Hovedspørgsmål	2012	2013
Hvor tilfreds har du været med undervisningen som helhed	3,02	3,50
Min forståelse af begrebet undervisningsdifferentiering har udviklet sig på baggrund af Sommeruniversitetet	2,26	2,30

Den generelle tilfredshed er steget noget. Hvor 42 % i 2012 vurderede deres tilfredshed med undervisningen i den bedste halvdel, var det i 2013 tilfældet med 50 %. Det er ikke imponerende men dog et fremskridt. Hvor spørgsmålet om, hvorvidt Sommeruniversitetet havde udviklet forståelsen af begrebet undervisningsdifferentiering, svarede kun 11 % positivt i 2012; dette tal er i 2013 steget til 19 %.

De kvalitative svar bekræfter, at netop de ændringer, der blev foreslået i evalueringen 2012, er slået igennem: Der udtrykkes således tilfredshed med samlingen omkring et enkelt tema og med de længere forløb. I modsætning til sidste år har KK fem egne temaer med. Disse fem temaer scorer i forhold til forventningsafstemning højere end de øvrige temaer.

Som sidste år er der overvejende tilfredshed med logistikken på dagene og med forplejningen, idet forplejningen på de københavnske skoler generelt vurderes lavere. Tilmeldingsproceduren opleves dog noget kompliceret, og informationerne på hjemmesiderne vurderes ikke helt klare. Som sidste år er der stor tilfredshed med afslutningsarrangementet – 81 % er tilfredse i en eller anden grad. Det skal bemærkes, at ca. 500 deltog i arrangementet.

Områdevis fokusgruppeinterviews

I forbindelse med den netbaserede evaluering blev deltagerne spurgt, om de ville deltage i et fokusgruppeinterview af maks. to timers varighed i skoleområdet. 150 gav tilsagn herom. De endelige deltagere i fokusgrupperne blev udpeget, således at den samlede deltagelse i de fem grupper repræsenterer deltagelse på forskellige typer temaer, begge køn og forskellige medarbejdergrupper. Hovedformålet med disse samtaler er at få uddybet nogle af de markeringer, som fremgik af den netbaserede evaluering. Der deltog i gennemsnit seks personer ud over to fra forvaltningen i disse interviews. De bekræftede billedet fra deltagerevalueringen men som samtidig uddybede og forklarede og gav anledning til en konstruktiv dialog, som er kilde til flere af anbefalingerne senere i rapporten. Bilag 3 samler op på udsagnene fra fokusgruppeinterviewene.

Arrangørevaluering

Konsortiet UCC/Metropol har gennemført evaluering med sine undervisere, ligesom de fleste undervisere har foretaget evalueringer på deres respektive hold. Tilsvarende har forvaltningens projektgruppe i BUF drøftet erfaringer fra arrangementet med de temaansvarlige på BUF's egne temaer. Sidstnævnte evalueringer har fokus på det organisatoriske og logistiske aspekt, indgår i den samlede evaluering men rapporteres ikke særskilt.

Evalueringens resultater, sammendrag

Det følgende er sammendrag af evalueringerne rapporteret i bilag 2-3. Sammendraget er organiseret efter emne og ikke efter kilde, og kun hvis kilderne ikke bekræfter hinanden vil det fremgå, hvilke kilder der ligger bag de forskellige konklusioner. Hvor et emne giver anledning til konkrete anbefalinger, anføres disse sidst i afsnittet. De gentages i det afsluttende afsnit om anbefalinger, men nu samlet i en sammenhængende og faseopdelt beskrivelse af forvaltningens projektgruppes anbefalinger til justeret koncept for Sommeruniversitet 2014.

En væsentlig kilde til de konkrete forslag til ændringer er baseret på spørgeskemaets flere end 600 bud på forbedringer. En række af disse er drøftet i de fem fokusgrupper. Men man skal være opmærksom på, at der *ikke* er tale om kvantitative analyser, da udsagnene ikke fremkommer som svar på specifikke spørgsmål – de er givet uopfordret. Det betyder, at formuleringen 'flere har anført' kan dække over, at fx fem eller ti ud af 300 besvarelser har et sådant forslag. Selv om ca. 30 har deltaget i fokusgruppeinterviewene, er de heller ikke repræsentative.

Kvaliteten i den del af evalueringen, der peger fremad, skyldes at den store mængde af informationer på den ene side tegner et ret klart billede af, hvad der skal forbedres næste år, og på den anden side tydeliggør, at der sine steder er tale om modsatrettede behov. Men her har samtaleformen i fokusgruppeinterviewene i mange tilfælde formået at opløse modsætninger og givet mulighed for at pege på pragmatiske løsninger.

Og så skal det endnu engang understreges, at evalueringen er sket i respekt for det politisk besluttede grundlag for Sommeruniversitetet. Derfor drøftes berettigelsen af et sådant arrangement ikke i evalueringen.

Tilfredsheden med de tre dage

Der kan fra 2012 til 2013 iagttages en mindre men alligevel tydelig forbedring af den generelle tilfredshed med de tre dage. Helt samstemmende er der tilfredshed med den større sammenhæng for den enkelte deltager, som temaerne betyder, ligesom deltagerne er glade for ikke at skulle skifte spor og undervisningssted, som tilfældet var sidste år.

Der er stor forskel på tilfredsheden med de enkelte temaer, men fordelingen af graden af tilfredshed inden for de enkelte temaer udviser flere steder en atypisk fordeling. Man skal på flere af temaerne ned på de enkelte forløb for at iagttage en normalfordeling af svar. Det forhold peger på, samstemmende med andre udsagn og iagttagelser, at der ikke i alle tilfælde har været samarbejdet inden for de enkelte temaer for at skabe en homogen ydelse. Der er ikke gennemført tilfredshedsregistrering relateret til de enkelte forløb under temaet. Da dette gennem kravet om en temaansvarlig har været en af intentionerne i udbuddet, vil forvaltningens projektgruppe næste år lægge større vægt på – og sikre ressourcer til – at forbedre dette punkt:

Undervisningsdifferentiering

Selv om der fra 2012 til 2013 kan ses lidt mere bevægelse i synet på undervisningsdifferentiering, så er det en meget lille andel af deltagerne, der udtrykker, at de afklares i deres tænkning herom endsiges flytter sig i deres forståelse. På de møder, der har været med de temaansvarlige om forvaltningens projektgruppes opfattelse af undervisningsdifferentiering som princip for *bele* skolens virksomhed, har der i øvrigt heller ikke været nogen særlig lydhørhed. De, der forholder sig til begrebet, er de skolefaglige undervisere, hvis tanker om undervisningsdifferentiering naturligt nok er bundet i deres fagfaglighed.

På den baggrund er det måske ikke så underligt, at de fleste deltagere forventer generelle faglige ideer og hands-on fra underviserne og mener, at det med at differentiere er noget de selv kan og praktiserer i det daglige.

Selv på det særlige seminar om undervisningsdifferentiering tyder det på, de temaets tre målgrupper, skoleledere, vejledere og fagligt særlig interesserede lærere, har haft forskellige behov og forestillinger om tilgange, og de er tilsyneladende ikke af den opfattelse, at disse forskelligheder kunne spille sammen i en udvidelse af forståelsen af undervisningsdifferentiering.

Temaer og forløb

Den største gruppe af forslag til temaer/forløb (ca. 27 %) peger direkte mod et skolefag og afspejler dermed det stærke ønske om at få ideer og inspiration til umiddelbar anvendelse i egen undervisning. Spørgsmålet om den faglige tyngde tages op senere.

Den næststørste gruppe (ca. 15 %) afspejler tilsvarende, at it-didaktik stadig kaster et behov af sig. Rigtig mange synes stadig at have behov for en helt elementær indføring fx i brug af interaktive tavler – temaet herom i år har ikke dækket behovet.

Den tredjestørste gruppe af forslag (ca. 12 %) omfatter elever med særlige behov – det specialpædagogiske felt og inklusionsfeltet. Forslagene bærer præg af forslag, der er meget specifikke (specialpædagogikken) eller sigter mod den noget bredere inklusionsopgave.

Den fjerdestørste gruppe af forslag (10 %) sigter mod folkeskolereformen og spørgsmål, der handler om organisering af skolen.

Da forslagene som nævnt overvejende har karakter af forløb, som naturligt nok afspejler den enkelte deltagers forestillinger om individuelle forløb, vil de fremlagte forslag skulle organiseres i en temaopdeling på tværs af forslagene. Udfordringen vil være at realisere væsentlige dele af forslagene, såfremt den overordnede ramme i 2014 blive den nye folkeskolelov, da forslagene ikke nødvendigvis relaterer sig til folkeskolereformen.

Vidensdeling

Et af formålene med Sommeruniversitetet er, at deltagerne skal have mulighed for at videndele med kolleger fra andre skoler. Imidlertid synes et sådant udbytte stadig ikke at være nået, selv om der er en forbedring fra 2012.

Men også her er der stor forskel mellem svarene fra de forskellige temaer. Det ringeste udbytte nås i tema 1 (interaktive tavler). Det skal imidlertid ses i lyset af, at deltagernes forventninger til netop dette tema øjensynlig har været orienteret mod et elementært brugsbehov og måske ikke i særlig høj grad været orienteret mod vidensdeling

Udsagn fra fokusgruppeinterviewene tyder på, at vidensdeling måske ikke prioriteres så højt blandt deltagerne. Rosende udsagn om forløb, hvor man i grupper har skullet drøftes forhold, der kan karakteriseres som vidensdeling, følges af beklagelser over, at mange deltagere gik hjem på det tidspunkt, hvor vidensdelingsforløbet var programsat. Dette gælder også situationer, hvor der skulle arbejdes med lokal implementering. En leder, som selv deltog med en gruppe lærere fra skolen, udtaler, at dette ikke gjaldt lærerne fra den pågældendes skole, men at 50 % af de øvrige forlod seancen, da der skulle udveksles erfaringer.

Der er altså ret divergerende opfattelser af behovet for vidensdeling skolerne imellem. En gruppe lægger stor vægt på en sådan bestræbelse, ikke mindst faggrupper med få kolleger på skolen (fx børnehaveklasseledere eller lærere fra små faggrupper). Men lige så mange mener, at det er kolleger fra egen skole, man har behov for at mødes med.

Forventningsafstemning

Der formuleres i evalueringerne sammenfaldende ønsker om,

1. at der er bedre kommunikation mellem undervisere og forvaltningens projektgruppe, så der ikke hersker tvivl om, hvad der ønskes undervisning i – men sådan, at underviserne kan stå inde for og realisere forventningen.
2. at forløbsbeskrivelserne udformes, så de er meget mere præcise
3. at der på Sommeruniversitetet skal der være nøje overensstemmelse mellem ordlyden i beskrivelsen og det faktiske indhold, som møder kursisterne.
4. og at underviserne skal kende den københavnske virkelighed samt sine kursister og deres forudsætninger på forhånd

Dette er, hvad man kunne kalde den ideale fordring til et Sommeruniversitet. Forvaltningens projektgruppe har følgende bemærkninger hertil:

Ad 1

De to krav i punkt 1 er ikke lette at forene. Faktisk var BUF's krav til temaerne ganske klart formulerede, så problemet er snarere, at underviserne ikke altid har kunnet se sig selv i de endelige tema- og forløbsbeskrivelser. Processen i år var den, at BUF's overordnede tanker om temaerne

fremgik af udbuddet. Konsortiet bød ind med temabeskrivelser, der var formuleret af deres projektledelse (og ikke af de temaansvarlige). BUF reformulerede de måske ikke helt konsistente beskrivelser, der i flere tilfælde først nu blev sendt til de temaansvarlige, der så foreslog rettelser. Formuleringer om mulige forløb under temabeskrivelserne har underviserne kun i begrænset omfang haft indflydelse på. I det hele taget har det givet store udfordringer, når tre meget forskellige og store organisationer skal samarbejde om opgaveløsningen på alle niveauer. Til forskel herfra har KK's egne temaansvarlige været tæt på forvaltningens projektgruppe og kommunikationsvejene har været kortere.

Ad 2

Dette er formentlig det ønske, forvaltningens projektgruppe skal investere allermest i at indfri. Her er problemet (ud over hvad der er nævnt under pkt. 1), at antallet af konkrete forløb, som måtte fremgå af temabeskrivelsen, bestemmes af forventningen om antal deltagere. Det er fx ikke økonomisk bæredygtigt at stille fem forløb i udsigt, hvis der kun viser sig at være 80 tilmeldte til temaet. Stor præcision i den tidlige annoncering af forløbene indebærer derfor stor usikkerhed mht., om deltageren senere vil kunne vælge det forløb, som måske var grunden til, at temaet i første omgang blev valgt. Mange input i evalueringen tyder imidlertid på, at deltagerne tænker mere i konkrete forløb end i temaer. Uden at opgive tematanken giver det mulighed for at være lidt mere fleksible i forholdet mellem temaer og forløb. Se anbefalingerne nedenfor.

Ad 3

Det er forvaltningens projektgruppes klare opfattelse, at i et professionelt bestiller-leverandørforhold må man kunne regne med, at den aftalte bestilling faktisk leveres. Det er uprofessionelt, hvis dette kun opfyldes, såfremt den enkelte underviser synes, at det er en god ide. Når det er accepteret af begge parter, så kan det naturligvis siges, at det bedste resultat opnås, når underviseren inddrages i processen. Men det må grundlæggende være konsortiets ansvar at sikre undervisere, der fagligt kan levere den ønskede vare. Og dette kan formentlig kun realiseres, hvis der er en faglig nøgleperson (den temaansvarlige), der står inde for den faglige ydelse.

Ad 4

Der er to dele i dette ønske. **Første del** handler om 'den københavnske virkelighed'. Der blev i år holdt møder med alle temaansvarlige, hvor de væsentligste fælleskøbenhavnske forhold blev gennemgået: ressourcecentre, pejlemærkerne, tiltag i København som profilskoler etc. Det var så forventningen, at disse informationer blev viderefornidlet til underviserne. Men det er naturligvis ikke det samme som at *kende* den københavnske virkelighed. Det gør man kun, når man jævnligt har sin gang der. Det har mange af underviserne, men naturligvis ikke alle. En anden sag er, at man skal være varsom med at tale om *den* københavnske virkelighed. Som det mange steder fremgår af evalueringerne, betones forskellene mellem områder, skoler og endda personalegrupper stærkt.

Anden del handler om, at underviseren bør kende sine kursister og deres forudsætninger på forhånd. Når nogle deltagere antyder, at det er pudsigt, at underviserne underviser i undervisningsdifferentiering uden selv at praktisere bare antydning heraf, så kunne man – ligeledes lidt sarkastisk – spørge tilbage, hvordan en københavnsk lærer ville praktisere undervisningsdifferentiering uden på forhånd at ane

noget om sine elever. Spørgsmålet er imidlertid for alvorligt til et sådant spilfægteri. I anbefalingerne er der et bud på, hvordan problemet kunne mindskes.

Struktur og placering

Grundstruktur

Der er en helt entydig præference for, at man arbejder med det samme emne over alle tre dage. Og der er flere bud på, hvordan der kan skabes progression inden for et forløb: Det kunne fx ske ved at anvende første kursusdag på noget teknisk, fx nye it-programmer, og to dage på udfolde emnet. Første dag kunne så differentieres efter individuelle forudsætninger, den anden dag udfoldede det fagligt efter interesser mens den tredje dag blev anvendt til at planlægge i team under faglig supervision.

Et andet forslag går ud på, at første dag kunne være forvaltningsbestemt ud fra et givent overordnet tema, mens anden dag kunne være skolens fælles håndtering af den første dags oplæg/temaer. Tredje dag kunne man bruge på at være praksisorienterede i de enkelte team.

Placering på dagen, i ugen og i året

Det er en klar tilbagemelding, at undervisning fra 08:30 til 15:15 er for lang tid både for deltagere og undervisere. Det handler ikke kun om varme dage og dårlig ventilation. Deltagerne oplever, at deres egen indsats falder gevaldigt efter klokken 14, og at underviserne taber gnisten og faktisk ind i mellem løber tør for stof.

Der er forskellige meninger om placeringen i ugen. Nogle deltagere argumenterer for at flytte tilbage til onsdag-fredag, men argumenterne er lidt tvetydige. Konsortiet har imidlertid en stærkere pointe, idet de i år i mange tilfælde kommer direkte fra ferie og så skal starte undervisningen mandag morgen.

Omvendt peger de københavnske ledere utvetydigt på den nuværende ordning, da starten på skoleåret kræver deres tilstedeværelse på skolen de sidste dage i uge 32. Ledernes argument svækkes dog, hvis der ønskes et særligt arrangement for lederne i forbindelse med folkeskolereformen.

Endelige er der deltagere, der peger på, at man med fordel kunne lægge Sommeruniversitetet i starten af sommerferien. Den nyvundne viden drukner let i skolestarten, og kan være svært at finde energi til at implementere den nye viden i den hektiske start. Hvis Sommeruniversitetet i stedet afslutter skoleåret, kan man nå at bruge den nye viden i undervisnings- og årsplaner og i det øvrige arbejde. Da denne ide blev luftet i fokusgrupperne, fremkom imidlertid den indvending, at Sommeruniversitetet dermed kommer til at ligge samtidig med Roskildefestivalen. Faktisk et argument, der har et meget reelt indhold. Også andre placeringer i løbet af året er blevet fremført.

Betegnelsen Sommeruniversitet

Flere gør opmærksom på, at der ikke er meget universitet over arrangementet. Samtidig har Ministeriet for uddannelse og forskning gjort opmærksom på, at KK ikke må anvende betegnelsen universitet i udbudsforretningen. Det er et åbent spørgsmål, om konsortiet har ret til at anvende betegnelsen for en sådan aktivitet (de har ret til at kalde sig University College).

Afslutningsarrangementet

Evalueringen kan faktisk samles i ét citat: ”Det var rart at møde kollegaerne over en øl og snack. Tryllekunstnerne var et sjovt indslag. Også godt at høre Anne Vang tale. Flemming Jensens optræden var kedelig og pinlig - så jeg gik under det indslag. Måske der blot skal være fokus på, at man møder sine kollegaer og kan snakke med dem.”.

Der er dog et problem med transport til arrangementet for de temaer/den fagdidaktiske undervisning, som er placeret uden for Nørrebro. Men ud fra det helt dominerende argument, at det er fint at mødes med sine kolleger, giver det ikke mening at splitte arrangementet op i flere placeringer. I stedet kunne man overveje fx at lade holdene på Nørrebro starte undervisningen lidt senere onsdag og slutte tilsvarende senere (dvs. som i år, jævnfør anbefalingen under Struktur og placering).

Særlige målgrupper

Sommeruniversitetet omfatter et konglomerat af grupper med forskellige interesser og behov. Det første år var der særskilte forløb for lærere/børnehaveklasseledere, ledere, vejledere og de nye inklusionspædagoger, ligesom der nogle af dagene var særlige forløb for A-guide-deltagerne og superbrugere af interaktive tavler. Lederne og vejlederne var dengang ikke særlig tilfredse med deres forløb. Dertil kom, at flere vejledere foretrak andre forløb end dem, der var dedikeret til dem (de er jo også andet end vejledere i dagligdagen), lige som flere ikke-vejledere valgt forløb for vejledere. Derfor blev det besluttet, at der i princippet ikke skulle være nogen grænser i år. I stedet skulle man annoncere en vejledende målgruppeopdeling.

Ledere, der i år valgte at følge fx skolens udskolingsteam, fordi det var et indsatsområde, har kunne finde mening i deres deltagelse, men flertallet af ledere har ikke rigtig været tilfredse med deres valgmuligheder. Nogle giver udtryk for, at det ville have været en fordel for lederne, at de kunne have benyttet lejligheden til at arbejde med skolereformen, mens andre efterlyser en konference for alle ledere, hvor man kunne veksle mellem workshops, forelæsninger og arbejde i eget ledelsesteam. Dertil kommer, at områdecheferne som gruppe har udtrykt ønske om, at lederne næste år i lyset af folkeskolereformen holdes samlet.

Vejlederne har ikke som gruppe markeret deres synspunkt på at være integreret eller have eget/egne forløb næste år. Men en række tilbagemeldinger viser, at de meget uensartede forudsætninger har været problem på holdene. Nogle undrer sig over, at underviserne ikke kendte deres forudsætninger (faglige moduler og pd-modul i vejledning).

Flere børnehaveklasseledere har givet udtryk for, at de har brug for specifik ny viden og inspiration om børnehaveklasseområdet, ligesom de efterlyser mulighederne for at videndele med kolleger fra andre skoler. Der er dog også børnehaveklasseledere, der giver udtryk for, at det har været spændende at kunne perspektivere deres arbejde op gennem klassetrinene.

Igen i år er der en del specialklasselærere, der ikke har oplevet at der var nok til dem. Det er en gammel problematik, som specialskolerne må tage op igen. Det har været styregruppens tilgang, at hvis der er yderligere behov for helt specifikke temaer/forløb for specialskolelærere, så er det bedre, at

specialskolerne selv arrangerer forløbene (som fire specialskoler valgte i år). Et særligt forhold er knyttet til underviserne på skolers specialklasserækker. Disse er på en gang en del af deres skole og fagligt nærmere knyttet til specialskolerne.

En helt særlig udfordring udgjorde Sommeruniversitetet for tale-hørelærerne, der kom med efter temaerne var besluttet og uden rigtig at være hørt. Her er der oplagt behov for en grundig diskussion af, om der skal udarbejdes særforløb som for dem, eller om gruppen netop skal integreres med almindelen. I hvert fald er der brug for en forventningsafstemning. Som en fra gruppen peger på, så burde resten af ressourcecentrets faggrupper også tænkes med - eksempelvis psykologer og sundhedsplejersker. Tale-hørelærerne er kun en af de eksterne faggrupper i ressourcecentret.

Særlige forløb

I år var der igen særforløb inden for A-guide (akt-vejledere og inklusionspædagoger), der var forløb som integreres i *move@school* og der var mulighed for at tilmelde sig en UEA-ambassadøruddannelse (Uddannelse, Erhvervsorientering og Arbejdsmarked).

Fremadrettet er der forslag om, at man for børnehaveklasseledere kunne bruge elementer fra den nye børnehaveklasselederuddannelse og lægge dem ind med et modul 1 og modul 2.

Der er ligeledes forslag om, at introprogrammet for nye lærere kunne være en del af Sommeruniversitetet.

Endelig har det været drøftet internt i forvaltningen, om nogle af de moduler, som giver merit i forbindelse med kravet om linjefagskompetencer i alle ens undervisningsfag i løbet af 6 år, kunne indgå i Sommeruniversitetet.

Disse muligheder tages op i anbefalingerne efter de næste to afsnit.

Skole, team og individ

Ønsket om at hold sammensættes, så der er ensartede lærerforudsætninger på holdet, er det mest højfrekvente ønske om ændring. Der ønskes altså en egentlig niveauinddeling. Man kan sige, at denne konstatering på finurlig vis spejler Sommeruniversitetets overordnede overskrift: undervisningsdifferentiering. Ønsket blev også udtrykt af deltagergrupper, som også mht. formelle kompetencer var på et højere niveau end de fleste (fx vejledere eller tale-høre-lærere, der typisk er universitetsuddannede).

Men ligesom der i fokusgrupperne var bred enighed om, at deltagelse i team ville give en ekstra kvalitet til Sommeruniversitetet, er der i den netbaserede evaluering en hel del forslag, som siger det samme. Udsagnene er oftest møntet på klasseteamet eller fagteamet, således at der er mulighed for, at en del af undervisningen kan handle om at udvikle ideer til implementering på egen skole – hvorved den kollegiale forpligtelse kan få ideer til at brede sig som ringe i vandet.

Fagdidaktisk kompetenceudvikling

Der er i øjeblikket en evaluering af Fagdidaktisk kompetenceudvikling, varetaget af Aalborg Universitet. Desværre er projektet forsinket, fordi der har været vanskeligheder i 2012/13 med at få gennemført de aktionslæringsforløb, der skulle indgå i evalueringen. Der er imidlertid indhentet nogle foreløbige vurderinger af problemerne med at realisere intentionerne, samtidig med, at der er gennemført deltagerevaluering af august-forløbet for det nye hold (2013/14).

Generel synes hverken dette års eller sidste års deltagerne i Fagdidaktisk kompetenceudvikling, at den del af deres forløb, der ligger i august, fungerer særligt godt i relation til de to uger med aktionslæring. Tanken var, at man på de tre dage skulle forberede de to uger, men da perioderne kun i enkelte tilfælde på forhånd var tidsfastsat, og da der under alle omstændigheder ville gå flere måneder før aktionslæringen skulle gennemføres, var situationen ikke optimal. Samtidig kan vi konstatere, at der har været forskelligartede problemer med at få det fulde udbytte af de to uger med aktionslæring. Underviserne har i flere tilfælde ikke haft særlig mange erfaringer med aktionslæring, det har været svært at få aftaler til at falde på plads, lederne har ikke i alle tilfælde involveret sig i projektet og der har i flere tilfælde været usikkerhed om rammevilkårene (selv om de er beskrevet på Opgaveportalen).

Der vil senere blive udarbejdet en egentlig evaluering af Fagdidaktisk kompetenceudvikling.

Skoleudvikling og Sommeruniversitet

Det er en ambition med Sommeruniversitetet at skabe mulighed for, at forløbene kan indgå i de enkelte skolers udviklingsstrategi. For Sommeruniversitet 2014 er der yderligere det perspektiv, at forløbene og opsamlingen herpå skal ses som en del af skolens opstart på realiseringen af folkeskolereformen. Mange deltagere har set en mulighed i, at det kan ske med et tre dages forløb, hvor der så samles op hen over året. I forbindelse med en sådan opsamling ønskes mulighed for, at man på de enkelte skole får nogle veluddannede observatører ud, som kan give kvalificeret vejledning. Men der er også andre muligheder for opsamling. Mulighederne er tænkt ind i den samlede anbefaling for de sidste tre afsnit

Undervisningen og underviserne

Der er lige så mange forslag, der udtrykker ønsket om en højere grad af direkte anvendelighed af undervisningen, som der er forslag, der udtrykker ønsket om et højere teoretisk niveau: Et universitet skal formidle den ypperligste viden, som en skriver.

Der gives udtryk for, at det er vigtigt at få konkrete eksempler på teoriens implikationer i praksis, herunder ideer til, hvordan dette kan ske i respekt for deltagerens arbejdsvilkår. For eksempel ville det være godt, hvis undervisere inden for it kender kommunens programmer og struktur, så man ikke får et kursus i programmer, kommunen slet ikke har på pc'erne.

Praksisforslag må imidlertid gerne være eksemplariske og i den forstand stiliserede. Sådanne oplæg vil deltagerne så kunne diskutere og viderebehandle didaktisk og pædagogisk. En børnehaveklasseleder gengav begejstret, at hun i en gruppe var sat til at diskutere, hvordan nogle slutmål i matematik kunne sætte retningen for en begyndende matematikundervisning i børnehaveklassen.

Flere giver udtryk for, at deltageraktivering forudsætter forberedelse og efterbehandling. Det kunne ifølge deltagerne fx ske ved at underviserne sender spørgeskemaer ud før sommerferien, så kursusholderne kender kursisternes erfaringer, kompetencer og ønsker, før de planlægger undervisningen. Det vil – igen ifølge deltagerne – også være en fordel, hvis oplæg til undervisningen var sendt ud i forvejen, og hvis fx powerpoints var til rådighed umiddelbart efter seancen – og ikke som nu først flere uger efter. I forvejen får underviserne deltageres mailadresser fra BUF Akademi. Flere undervisere har også gjort det i år. Det foreslås også, at underviserne i forvejen kunne sparre med nogle af de dygtige og erfarne (københavnske) lærere inde for de forskellige fag.

Deltageres syn på rekrutteringen af undervisere kan sammenfattes i følgende udsagn: ”Find nogle undervisere, der kan undervise voksne med flere års erfaring i skoleregi – og meget gerne nogle, der forholder sig til forholdene på en Københavnsk folkeskole – det er ligesom der de fleste kommer fra læreruddannelsen”

Rammerne for Sommeruniversitetet

Lokaler

En del af utilfredsheden samler sig om temaer på et par skoler, der ikke var helt forberedte på at løse opgaven, eller hvor de fysiske rammer ikke var særlig gode. Det skal her tilføjes, at arrangementet af de forløb, der var placeret på københavnske skoler, i langt de fleste tilfælde fungerede fint og til almindelig tilfredshed. Der er imidlertid ret stor forskel på kommentarerne, alt efter om temaet har været afholdt i konsortiets professionelle rammer, eller om københavnske skoler har dannet rammen. De færreste skoler har tilfredsstillende muligheder for voksenundervisning i hold på over 30 personer, og de problemer, det rejser, forstærkes af, at flere af værtsskolerne ikke var tilstrækkelig forberedt på opgaven. Det er naturligvis ikke acceptabelt, når fx skolebetjenten er på ferie i de tre dage og erstattes af en afløser, som ikke kan klare grundlæggende problemer.

Forplejning

Der er stor forskel på deltagerkommentarerne, alt efter hvor temaet var placeret. Generelt har der været større tilfredshed på UCC/Metropol, hvor der nogle steder var tale om frokost produceret af egen kantine, mens forløb på de københavnske skoler i de fleste tilfælde var afhængig af leverancer udefra. Her var menuen en frokostbolle, hvad der har fået deltagere til at efterlyse rugbrødssandwich i stedet for tre gange hvedebrød (croissant, bolle, sandwich) i løbet af en dag. Undtagelsen er Bæredygtig udviklings tema, hvor en produktion af forplejningen var et integreret element i temaet. Der er et stærkt ønske om mere grønt men også tilfredshed med de steder, hvor der blev budt på frugt. Endelig peger nogle på problemet for deltagere med glutenallergi eller sukkersyge; der klages over, at der ikke er indholdsbeskrivelse på retterne, ligesom der bør være alternativ forplejning uden brød og en særlig menu for vegetarer. Mere vidtgående foreslår nogle, at deltagerne selv tager madpakker med og at arrangørerne koncentrerer sig om udenomsværkerne (kaffe, vand, frugt, kage, snacks).

Organisering af tilmeldinger

Overordnet har der været større tilfredshed end sidste år, men der er en del eksempler på kiksede tilmeldingsforløb. Spredningen i svar er dels et udtryk for, at der faktisk var nogle uklarheder, vi nu forsøger at få styr på, dels at tilmeldingsforløbene har været meget forskellige. En af udfordringerne er

den toleddede tilmelding, som overordnet roses men som naturligvis komplicerer forløbet. En nok så stor udfordring er det, at 30 % af deltagerne ikke tilmelder sig inden for fristen - nogle gør det først i forbindelse med forløbstilmeldingerne. Et ikke ubetydeligt antal gør det først senere endnu eller møder blot op på dagen.

Sommeruniversitet 2014 med et ændret koncept

Der er to hovedlinjer i deltagernes kritik og forslag, som konceptændringen er rettet mod:

1. Der er et stærkt ønske om at få skabt en tættere sammenhæng mellem skolernes udviklingsstrategi og sommeruniversitetet – og mellem forløbene på sommeruniversitet og en efterfølgende implementeringsfase på skolerne.
2. Der er ligeledes et stærkt ønske om, at deltagerne får et bedre grundlag at vælge tema og forløb på – og at underviserne får et meget bedre billede af deltagernes forudsætninger og forventninger.

Samtidig peger den indledende evaluering af Fagdidaktisk kompetenceudvikling på et behov for en større grad af relevans af de første tre dage (på Sommeruniversitetet) i forhold til aktionslæringsforløbene på skoler – og på et noget ujævnt engagement og en svingende kvalitet i det første års aktionslæringsforløb (de to uger som fulgte op på de tre dage i august 2012). Endvidere skal fagdidaktisk kompetenceudvikling tænkes sammen med den praksisnære kompetenceudvikling, der forventes udmøntet ud fra budget 2014

3. Der udbydes ikke særskilte forløb i fagdidaktisk kompetenceudvikling, idet dette koncept integreres med Sommeruniversitetet og den praksisnære kompetenceudvikling, der forventes udmøntet ud fra budget 2014. 53 skoler er efter de første to år igennem Fagdidaktisk kompetenceudvikling.

Generelt

Sommeruniversitet 2014 har stadig fokus på undervisningsdifferentiering, men hovedoverskriften bliver Den nye folkeskolelov. Arrangementet afholdes mandag, tirsdag og onsdag i uge 32 men således, at dagene afsluttes klokken 14:00.

Afslutningsarrangementet fastholdes som ét arrangement med fokus på det kollegiale samvær, og forvaltningens projektgruppe søger en løsning, der gør det muligt for alle at deltage på rimelige vilkår.

Såvel skolernes forarbejde som den skolevis opfølgning tænkes tæt sammen med de øvrige forberedende og implementerende tiltag, der med afsæt i folkeskolereformen rettes mod ledere og de forskellige medarbejdergrupper på skolerne.

Der vil inden præsentationen 12. december ske en afklaring af særlige personalegruppers deltagelse i Sommeruniversitet 2014 (ledere, tale- hørelærere, specialskoler). Det ligger dog fast, at de pædagoger, der tilknyttes skolen i forbindelse med folkeskolereformen, deltager sammen med lærere og børnehaveklasseledere..

En tættere sammenhæng med skolernes udviklingsstrategi

Der sættes meget mere fokus på processerne ude på skolerne forud for deltageres tilmeldinger

Skolerne får mulighed for at beskrive temaer, forløb og eget behov for kompetenceudvikling. Det skal ske med afsæt i folkeskolereformen og afspejle skolens udviklingsbehov. Det er en indledende proces, hvor skolen ikke træffer valg, men hvor der skal lægges vægt på medarbejderinddragelse gennem relevante organer som fx SU/MED og skolens udviklingsgruppe eller Pædagogisk Råd.

Medarbejderne inddrages ligeledes i processen med at vælge skolens håndtering af tema- og forløbsvalg, herunder at de tager eksplicit stilling til de forskellige team deltagelse. Også områderne skal inddrages i temavalgene som en naturlig fortsættelse af deres dialog med skolerne om resultater og udfordringer.

Der skabes mulighed for, at deltagerne – i hvert fald når flere deltagere fra samme team/gruppe på skolen tilmelder sig samme tema – på forhånd kan beskrive deres forudsætninger og behov, således at underviserne er klar over, hvem de underviser. Det skal ske i et standardformat som aftales med leverandøren.

Det forventes, at der indgår forløb, som efter forhandling med leverandøren vil kunne indgå med merit i opnåelse af linjefagskompetencer i forbindelse med folkeskolelovens forventede krav om sådanne kompetencer i alle fag, hvori læreren underviser.

Opfølgningen på skolerne integreres organisatorisk, indholdsmæssigt og økonomisk med den praksisnære kompetenceudvikling, der beskrives i udmøntningen af budget 2014.

Skolerne skal udarbejde en opfølgningsplan for forløbet i Sommeruniversitetet. Denne plan skal ses som en fortsættelse af den behovsvurdering, skolerne foretog sig i fase 1 og 4. Planen kan fx indebære

- Forløb baseret på aktionslæring som i den nuværende version af Fagdidaktisk kompetenceudvikling, men gerne med andre sparringspartnere (fx fra kompetencecentre)
- Oplæg eller forløb med selvvalgt oplægsholder
- Understøttelse af det nye implementeringsteam eller andre faglige fyrtårne

og dreje sig om for eksempel

- Teamsamarbejde, gennem fælles erfaringer opbygger en lærende, evaluerende mødekultur
- Understøttende undervisning med udgangspunkt i fælles udvikling af mere varierede og differentierede undervisningsformer, bevægelse, faglig fordybelse
- Bedre undervisningsmiljø og ro i klassen
- Andre temaer, som udspringer af den behovsundersøgelse, der november 2013 gennemføres i relation til Sommeruniversitet 2014

Denne fase beskrives fuldt integreret med den praksisnære kompetenceudvikling fra budget 2014. i relation til folkeskolereformen

Planen skal drøftes med områdechefen, hvorved midler fra Fagdidaktisk kompetenceudvikling og budget 2014 udløses: Lærertid og midler til oplægsholdere/supervisor samt midler til vejledere med

ansvar for implementering (midlerne er i den nuværende bevilling til Fagdidaktisk kompetenceudvikling). Det sikres, at de få skoler, der endnu ikke har deltaget i fagdidaktisk kompetenceudvikling, aflastes økonomisk på samme niveau som de 53 skoler, der er i gang. De nærmere detaljer præsenteres december 2013.

En bedre sammenhæng mellem temapresentationen og underviserne forberedelse og gennemførelse af undervisningen

Der vil blive udbudt temaer, baseret på at der sker tilmelding fra grupper af medarbejdere på skolen (fx udskolingsteam, alle ressourcecenterets medarbejdere, afdelingsteam eller enkelte klasseteam). Et sådant tema kunne være *bevægelse i fagene* eller *En sammenhængende indskoling – lærer-børnehaveklasseleder-pædagog i forhold til faglektioner-understøttende undervisning-lektier/faglig fordybelse*. Der vil undervejs i forløbet blive mulighed for, at skolen kan beskrive gruppens behov og ønsket sammenhæng med skolens udvikling. Underviserne på Sommeruniversitetet modtager senere disse informationer, ligesom underviseren kan kontakte gruppen før Sommeruniversitetet med planer eller spørgsmål.

Andre temaer vil i højere grad være baseret på individuel deltagelse og typisk have et klart fagfagligt fokus. Der kan fx være et tema, som hedder *Fagene efter folkeskolereformen*. Her kan deltagerne melde sig på forløb, der i eksemplet fx kunne være *engelsk i 1. og 2. klasse* eller *Materiel design – et nyt fag?*. Som i år vil der være en række temaer, som KK selv står for. Der lægges dog op til, at der kan veksles undervisere mellem leverandørens og KK's temaer.

Deltagerne tilmelder sig fortsat individuel – det er skolens ansvar at deltagerne i de ønskede grupperinger vælger de rigtige temaer. Når fristen udløber, får skolelederne deltagerlister med temavalg. Det er skoleledernes ansvar at få deltagerne til at korrigere, hvis det skønnes nødvendigt, samt at sikre, at eventuelle manglende tilmeldinger gennemføres i opsamlingsrunden.

Deltagerne tilmelder sig forløb som sidste år.

BUF-Akademi vil gennemgå deres hjemmeside med henblik på forenkling og større gennemsækelighed. Ligeledes vil selve proceduren blive gennemgået med henblik på forenkling.

Deltagerne og skolelederne får de korrigerede deltagerlister, som nu også omfatter forløbene. Samtidig gives der via skoleledelserne de deltagende grupper/team på de enkelte skoler mulighed for at beskrive deres forudsætninger, behov samt skolens rammer og udviklingsstrategi. Dette sker i et standardformat, aftalt i et samarbejde mellem projektgruppe, skoleledere og leverandøren. Der sigtes efter, at underviserne mødes med repræsentanter fra gruppen (samlet).

Underviserne modtager deltagerliste og skolernes beskrivelser og melder tilbage inden sommerferien om det nærmere indhold, eventuelle forventninger til deltagere

Evaluering af Sommeruniversitet 2013

Bilag 1: Elektronisk spørgeskema

**Pædagogisk Faglighed
2. oktober 2013**

Evaluering af Sommeruniversitet 2013

Rigtig mange deltagere evaluerede forløbet i 2012, og deres input har i høj grad været med til at præge dette års Sommeruniversitet - både indholds- og formmæssigt. Derfor håber vi, at du vil tage dig tid til at besvare spørgeskemaet, så vi kan bruge erfaringerne til planlægningen af næste års Sommeruniversitet.

1. Er du ...

- Lærer
- Børnehaveklasseleder
- Del af skolens ledelsesteam
- Andet (Angiv din stillingsbetegnelse): _____

Indledningsvis vil vi gerne høre om din oplevelse af sidste års Sommeruniversitet.

2. Deltog du i Sommeruniversitet 2012?

- Ja
- Nej

3. I hvilken grad anvender du i praksis det, du lærte på Sommeruniversitetet 2012?

- 1 - I mindre grad
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - i høj grad

Spørgsmålene herefter handler om din oplevelse af udbyttet på Sommeruniversitet 2013 og om særlige forhold, som du ønsker at fremhæve.

4. Hvilket tema deltog du i?

- Tema 1: Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler
- Tema 2: Undervisningsdifferentiering i matematik
- Tema 3: Undervisningsdifferentiering i dansk
- Tema 4: Sprogvurdering og opfølgning i indskolingen
- Tema 5: Samarbejde om inklusionsopgaven
- Tema 6: Kvalitetsudvikling gennem observation og sparring
- Tema 7: Relationspædagogik
- Tema 9: Skole-hjemsamarbejdet – et moderniseringsprojekt
- Tema 11: Pædagogiske toppræstationer skal ledes, men hvordan?

- Tema 12: Sundhed og bevægelse
- Tema 13: En tidssvarende udskoling
- Tema 14: Kreativitet for alle – den musisk-kreative dimension
- Tema 15: Bæredygtighed i undervisningen med afsæt i naturfag
- Tema 16: Understøttelse af ressourcecentrene og specialpædagogiske værktøjer / A-guide
- Tema 17: Seminar om undervisningsdifferentiering
- Tema 18: Seminar om læsning og skrivning i fagene

5. Har du forslag til temaer, som du synes manglede?

- Nej
- Ja (skriv hvilke) _____

6. Hvor enig er du i de følgende udsagn?

	1 - meget uenig	2	3	4	5	6 - meget enig
Der var relevante undervisningsforløb at vælge imellem under mit tema?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der var overensstemmelse mellem forløbsbeskrivelserne under mit tema og den undervisning jeg oplevede?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Undervisningen levede op til mine forventninger?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det faglige niveau i undervisningen var passende?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. På en del af temaerne blev der arbejdet systematisk med logbog/check-in, check-out. Var det tilfældet på det tema, du deltog i?

- Ja
- Nej

8. Har anvendelsen af logbog/check-in, check-out forøget dit udbytte af sommeruniversitet?

- 1 - slet ikke
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - i høj grad

9. Hvor tilfreds har du været med undervisningen som helhed?

- 1 – Meget utilfreds

Logistikken på dagene fungerede generelt godt

13. Deltog du i afslutningsarrangementer?

- Ja
- Nej

14. Hvor tilfreds var du med afslutningsarrangementet som helhed?

- 1 - meget utilfreds
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - meget tilfreds

15. Hvis du har forslag til, hvad der kan forbedres til næste års Sommeruniversitet, må du meget gerne skrive dem her

16. Vi ønsker at gøre sommeruniversitet endnu bedre fremover, og til det har vi brug for din hjælp. Klik derfor af nedenfor, hvis du kunne tænke dig at deltage i et fokusgruppeinterview af ca. 2 timers varighed.

- Ja, jeg vil gerne deltage i et fokusgruppeinterview
- Nej tak, jeg ønsker ikke at deltage.

17. Tak fordi du vil deltage. Vi har for at kunne sammensætte fokusgrupperne brug for nogle ekstra oplysninger.

Hvad er din mailadresse? _____

Hvilken skole er du ansat på? _____

Hvor mange år har du været lærer? _____

Du får direkte besked pr. mail primo september, hvis du er udvalgt til at deltage i en fokusgruppe.

Evaluering af Sommeruniversitet 2013

Bilag 2: Deltagerevalueringen

Pædagogisk Faglighed

2. oktober 2013

Indhold

Sammenligning med Sommeruniversitet 2012	3
Temaønsker	5
Tilfredsheden med de tre dage.....	11
Vidensdeling med kolleger	15
Undervisningsdifferentiering.....	17
Organisering og formidling.....	20
Informationsniveau på mitbuf.dk/sommeruniversitet	20
Afslutningsarrangementet.....	22
KK's egne temaer	23
Forslag til forbedringer	25
Generelt om temaer og forløb.....	25
Forventningsafstemning.....	26
Struktur og placering.....	26
Afslutningsarrangementet	28
Særlige forhold for forskellige målgrupper.....	29
Skole, team og individ.....	30
Skoleudvikling og sommeruniversitet	32
Vidensdeling.....	34
Rammerne for sommeruniversitetet.....	34
Undervisningen.....	37
Underviserne.....	39

Sammenligning med Sommeruniversitet 2012

Alle deltagere i sommeruniversitet 2013 modtog fredag den 7. august et spørgeskema (bilag 1) om deres udbytte af Sommeruniversitetet. Skemaet tager udgangspunkt i det tilsvarende skema fra 2012 men naturligvis tilpasset den ændrede struktur på arrangementet.

Der er udsendt 2.782 skemaer (eksklusive skemaer til Fagdidaktisk kompetenceudvikling og til tema 20). Tilmeldingsfristen var den 18. august (reelt den 19. august), og der indkom inden denne frist i alt 1.276 besvarelser. Svarprocenten er dermed 48 %, samme niveau som i 2012.

Besvarelserne er fordelt således mellem deltagergrupperne:

Lærer	944
Børnehaveklasseleder	128
Del af skolens ledelsesteam	83
Tale-hørelærere	37
Inklusionspædagog	34
Vejledere	10
Andet	24

De to hovedspørgsmål i den generelle evaluering gav følgende resultat i forhold til svarene på samme spørgsmål i 2012, idet sidstnævnte er omregnet til den skala der er anvendt i 2013 (gennemsnit på en skala fra 1 til 6. Middel er altså 3,5):

Hovedspørgsmål	2012	2013
Hvor tilfreds har du været med undervisningen som helhed	3,02	3,50
Min forståelse af begrebet undervisningsdifferentiering har udviklet sig på baggrund af Sommeruniversitetet	2,26	2,30

Den generelle tilfredshed er steget noget. Hvor 42 % i 2012 vurderede deres tilfredshed med undervisningen i den bedste halvdel, var det i 2013 tilfældet med 50 %. Det er ikke imponerende men dog et fremskridt. Hvor spørgsmålet om, hvorvidt Sommeruniversitetet havde udviklet forståelsen af begrebet undervisningsdifferentiering, svarede kun 11 % positivt i 2012; dette tal er i 2013 steget til 19 %.

Den kvalitative evaluering og den nærmere analyse kaster lys over disse hovedtal. Dels tyder en nærmere analyse på, at tilfredsheden kan have været noget større end hovedtallene viser (se side xx), dels burde der nok være spurgt anderledes til forståelsen af begrebet undervisningsdifferentiering.

De kvalitative svar bekræfter, at netop de ændringer, der blev foreslået i evalueringen 2012, er slået igennem: Der udtrykkes således tilfredshed med samlingen omkring et enkelt tema og med de længere forløb. Denne tilfredshed går igen i fokusgruppeinterviewene.

I modsætning til sidste år har KK fem egne temaer med. Disse fem temaer scorer i gennemsnit noget højere end konsortiets temaer i forhold til forventningsafstemning og mht. at leve op til deltagernes forventninger.

Temaønsker

Deltagerne blev spurgt, om de havde forslag til temaer, som de synes manglede.

Det er tydeligt, at selve temakonstruktionen er forvaltningens administrative organisationsform – de fleste respondenter svarer ikke med det, vi har kaldt temaer, men i konkrete kursusforløb af den karakter, vi har kaldt forløb. Men ønsket er stadig kun én overskrift over tre dage:

Til gengæld er der rigtig mange forslag til kursusforløb. Den største gruppe af forslag (ca. 27 %) peger direkte mod et skolefag og afspejler dermed det stærkt ønske om at få ideer og inspiration til umiddelbar anvendelse i egen undervisning.

Den næststørste gruppe (ca. 15 %) afspejler tilsvarende, at it-didaktik stadig kaster et behov af sig. Rigtig mange synes stadig at have behov for en helt elementær indføring fx i brug af interaktive tavler (tænk-og-sluk-kurser) og udtrykker en generel utilfredshed med de udbudte forløb, der ikke har tilfredsstillet et sådant behov. Netop temaet om Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler tydeliggjorde således skismaet mellem intentionen om at igangsætte refleksioner over brugen af interaktive tavler i differentieringsøjemed, og så deltageres forventninger om elementær indføring og kontante ideer til brugen af tavlerne. Sidste år blev der på Sommeruniversitetet uddannet 1-2 superbrugere pr. skole, så forventningen har nok været, at denne gruppe sammen med skolens it-vejledere havde sikret et sådant helt elementært grundlag for temadeltagelse på Sommeruniversitetet.

Den tredjestørste gruppe af forslag (ca. 12 %) omfatter elever med særlige behov – det specialpædagogiske felt og inklusionsfeltet. Forslagene bærer præg af forslag, der er meget specifikke (specialpædagogikken) eller sigter mod den noget mere brede inklusionsopgave. Den første del af gruppen spejler et problem, som tale-hørelærernes og specialskolernes deltagere tegner op: De oplever at have behov for så specifikke kurser, at det ligger uden for det nuværende koncept at honorere forventningerne. Fire af specialskolerne ønskede i år at gennemføre deres eget sommeruniversitet, og dette blev imødekommet. Også tale-hørelærerne havde ønsket deres eget tema. Deres deltagelse blev imidlertid besluttet så sent, at dette ikke var muligt.

Den fjerdestørste gruppe af forslag (10 %) sigter mod folkeskolereformen og spørgsmål, der handler om organisering af skolen. Mange af de, der stiller forslag her, er tydeligvis ledere. Det er en af de grupper, hvor der i størst grad foreslås overskrifter, der peger på temaer i den forstand, projektgruppen har defineret begrebet.

I det følgende gengives forslagene, grupperet som skitseret for de fire største grupper.

Forslag til temaer – eller snarere forløb (grupperet og ordnet efter antal forslag)

Temaer rettet mod fag

Forslag tog udgangspunkt i et enkelt, konkret fag, eventuelt et enkelt aspekt inden for faget

<p>Fag i udskolingen</p> <p>Fag, men med meget specifikke valgmuligheder. Fx idrætsfaget: MBU, bold, redskabsgym, alternative måder og ideer til at arbejde med faget på, idrætseksamen etc.</p> <p>Fag-faglige emner</p> <p>De små fag, fx kristendom og idræt</p> <p>Prøveformer, tilrettelæggelse af prøveemner</p>
<p>Faglig læsning med eksempler på eksemplarisk inddragelse og gennemførelse af</p> <p>Prøvform B i dansk</p>
<p>Matematik i specialundervisningen</p> <p>Matematik og dansk til børnehaveklasseledere</p> <p>Matematik og it, flere uddybende kurser</p> <p>Matematik og tosprogede</p> <p>Matematik, praktisk i indskolingen</p> <p>Matematikvanskeligheder</p> <p>Matematiske kompetencer, alle 8</p> <p>Tal og algebra, eksperimenterende undervisning i</p>
<p>Førstehjælpskursus , udvidet,for fysik/kemi lærerne</p> <p>Naturfag, forsøg</p>
<p>Engelsk i alle afskygninger</p> <p>Engelsk og it</p> <p>Engelsk, mundtlighed</p> <p>Enkelte skolefag med inspiration, fx engelsk og historie.</p> <p>Fremmedsprog</p>
<p>De humanistiske dannelses fag som historie, kristendom og samfundsfag</p>
<p>Kreative fag</p> <p>Praktiske fag</p>
<p>Idræt</p>
<p>Billedkunst og Smartboard</p> <p>Musik på mellemtrinnet</p> <p>Musik, sammenspil</p> <p>Musikkultur i folkeskolen. Hvordan?</p> <p>Musikrelaterede kurser. Gerne brug af it-programmer. Bl.a. garageband,med mulighed for niveaudelt tilmelding.</p> <p>Musikundervisning, måske sammenspil, lege, øvelser ect. Altså stadig på det praktiske plan. Vil gerne have ny inspiration til min musikundervisning, og ikke lære noget jeg ved i forvejen.</p> <p>Musikundervisningen i indskolingen</p>
<p>Den praktiske dimension, håndværk og design</p> <p>Håndarbejde og sløjd er slået sammen til Materiel design. Jeg manglede bud på hvordan det løses ude i skolen.</p> <p>Materielt design</p>

It-didaktik

Forslag om it-didaktiske emner, overvejende relateret til interaktive tavler og rettet mod 'dummies'.

Etik på nettet Superbrugerkurser. Det nuværende er for overfladisk
Dansk i indskolingen og interaktive tavler it-baserede matematikprogrammer
Aktiveboard, brug og vejledning til Interaktive tavler bedes igen sat på programmet til næste år. Vi er mange på min skole der ønsker dette kursus Interaktive tavler med henblik på "ikke læsere" Interaktive tavler og ipads Interaktive tavler sammen med andre medier Interaktive tavler til matematik i udskolingen. Smartboard for dummies, et "kom godt i gang med tavler og programmer der anvendes i København Smartboard i børnehaveklasse
IPad Ipad og aktivboard i undervisningen. Helt basal praksis og viden. ipad, praktisk-musisk i udskolingsfag
It værktøjer i uv - fx brug af prezi, dropbox og andre steder, hvor man kan præsentere sin undervisning og dele den med eleverne Medieproduktioner i en multimedial tid Notebook, brug af
Activeinspire og Notebook, grundkurser Cloud Storage - brug af google drive og office 365 i undervisningen Geogebra Skoletube, digitale læremidler
Computerspil i undervisningen

Specialpædagogik og inklusion

Forslag rettet mod inklusion eller elever med særlige behov

Specialundervisning
Diagnosebrugen som vejledning til undervisning. Dysleksi, specialpædagogik. Logopædisk fagspecifikt, fx pragmatiske, semantiske eller fonologiske sprogvanskeligheder Neuropsykologi Spejlneuroner og implementering i praksis
Kompetencecentre, intro til brug af
sprogvanskeligheder Sprogvurdering, helt fra bunden Systemisk Funktionel Lingvistik i praksis
Inklusion Inklusion af børn med særlige indkøringsproblemer Inklusion i indskolingen Inklusion i samspil med uv.diff Inklusion og sparring i den praktiske undervisning Den svære samtale

Folkeskolereformen og organisering af undervisningen

Forslag rettet mod folkeskolereform, organisering af undervisningen etc.

Folkeskolereformen,
Folkeskolereform og ledelse, implementering af diverse processer i BUF i forvejen, fx stærkt samarbejde, specialreform mm Internationale kontakter, internationale temaer, folkeskolereformen, fællesfaglige prøver, tilrettelæggelse af skole-hjemsamarbejde i relation til skolereformen etc.
Folkeskolereformen ift. ressourcecentre
Lp-modellen
Indskolingen, opbygning af struktur Normering i bh.klasser Brobygning mellem 0.klasse og 1.klasse Opstart af 1. klasse,
Udskoling, praksis fra spændende forsøg om differentieret, ex. Fredericia modellen Udskoling, udvikling af på ledelsesplan Udskolingen, organisering (uden udskolingsdynamoernes ekstramidler)
Fællesfaglige prøver Udeundervisning og dennes muligheder/udeskole

Klasseledelse i bred forstand

Forslag rettet mod elevers sociale og personlige udvikling inkl. klasseledelse

Mindfulness til børn
Uro i klasserne
Cooperative Learning Cooperative learning i indskolingen,
Klassedynamikker - redskaber til at arbejde med almenklassens ressourcer i forhold til at ruste fællesskabet til dets inkluderende indsats Klassekultur, sociale relationer Klasseledelse Klasseledelse i indskolen,

Tværfaglige aspekter

Forslag rettet mod faglige men ikke fagfaglige aspekter som bæredygtighed eller bevægelse

Læringsmål.
Bæredygtighed med afsæt i naturfag. Undervisning, ikke fremvisning.
Bevægelse i undervisningen
Sundhedsundervisning rettet mod indskolingen
Dans Drama Kor og korledelse. Æstetiske læreprocesser i folkeskolen/innovation Kreativ tilgang til den boglige undervisning Kreativitet og den musiske dimension for mellemtrinnet i folkeskolen Kunst, male/tegne/udtryksformer
Filosofi med børn

Tosprogede elever

Forslag rettet mod DSA, modersmålsundervisning eller tosprogede i det hele taget

Tosprogede elever
Interkulturel pædagogik
Dansk som andetsprog
Modersmålsundervisning og dansk som andet sprog

Ressourcecenter og vejlederfunktionen

Forslag rettet mod ressourcecenteret eller vejlederfunktionen

Kollegasupervision, sparring Vejlederrollen Vejledning
Ressourcecenterarbejdet Ressourcepersoner på skolen, som ikke er lærere, samarbejdet med, fælles sprog, gennemgang af de forskellige metoder, vi arbejder ud fra. Ressourcecenter, praktisk organisering af
Læsevejledning i alle fag
It-vejledning

Andre forslag

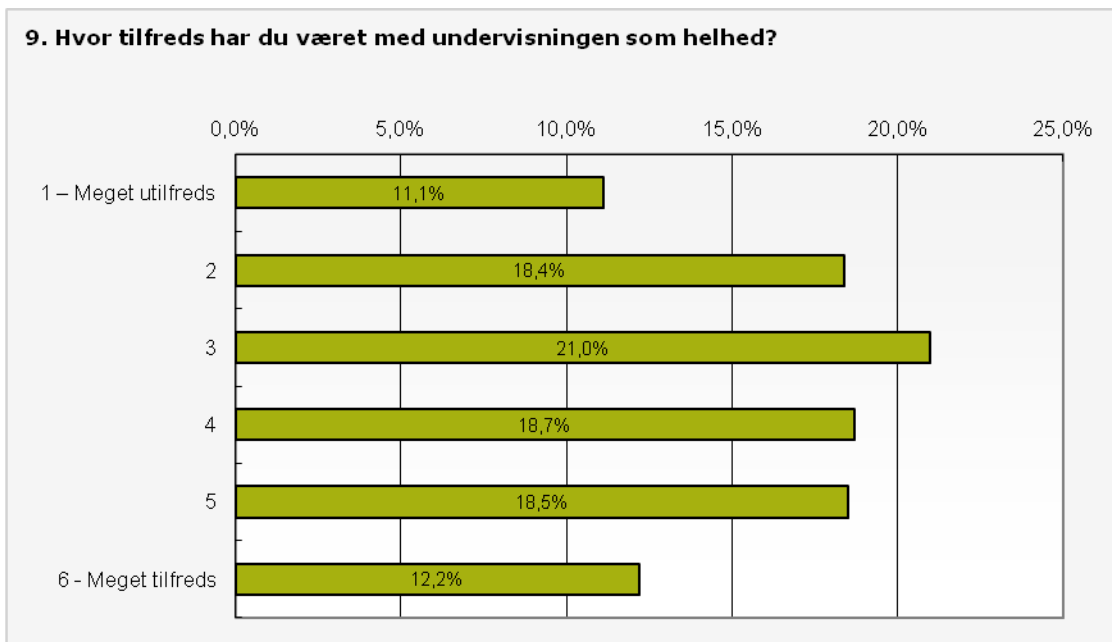
Desuden et mindre antal forslag rettet mod skole-hjemsamarbejde, , psykiske arbejdsmiljø, forskning, ledelse generelt samt børnehaveklassen og nye lærere.

skole-hjemsamarbejde i relation til skolereformen Forældregruppe, inddragelse af. Også de forældre, hvis børn ikke har problemer med at blive inkluderet. Forældresamarbejdet i relation til inklusionsopgaven Kontaktforældre Tosprogede forældre, Inddragelse af
Det psykiske arbejdsmiljø Samarbejde og kommunikation Supervision
Forskning om best praksis i forhold til læring, Forskning i nyeste læringsredskaber elektroniske som strukturer o.lign. Forskning om hjerne og læring, Forskningsbaseret viden og orientering om best praksis Undervisningsdifferentiering i dybden, dvs. hvad siger forskningen
Ledelsesudfordringer Nye lærere – kurser i klasseledelse, forældresamarbejde, prioritering af opgaver mm

Da forslagene som nævnt overvejende har karakter af forløb, som naturligt nok afspejler den enkelte deltagers forestillinger om individuelle forløb, vil de fremlagte forslag skulle organiseres i en temaopdeling på tværs af forslagene. Udfordringen vil være at realisere væsentlige dele af forslagene, såfremt den overordnede ramme i 2014 blive den nye folkeskolelov. Tematiseringsproblematikken tages op i det sammenfattende afsnit i hovedrapporten sammen med de ønsker, der fremgår senere i dette bilag.

Tilfredsheden med de tre dage

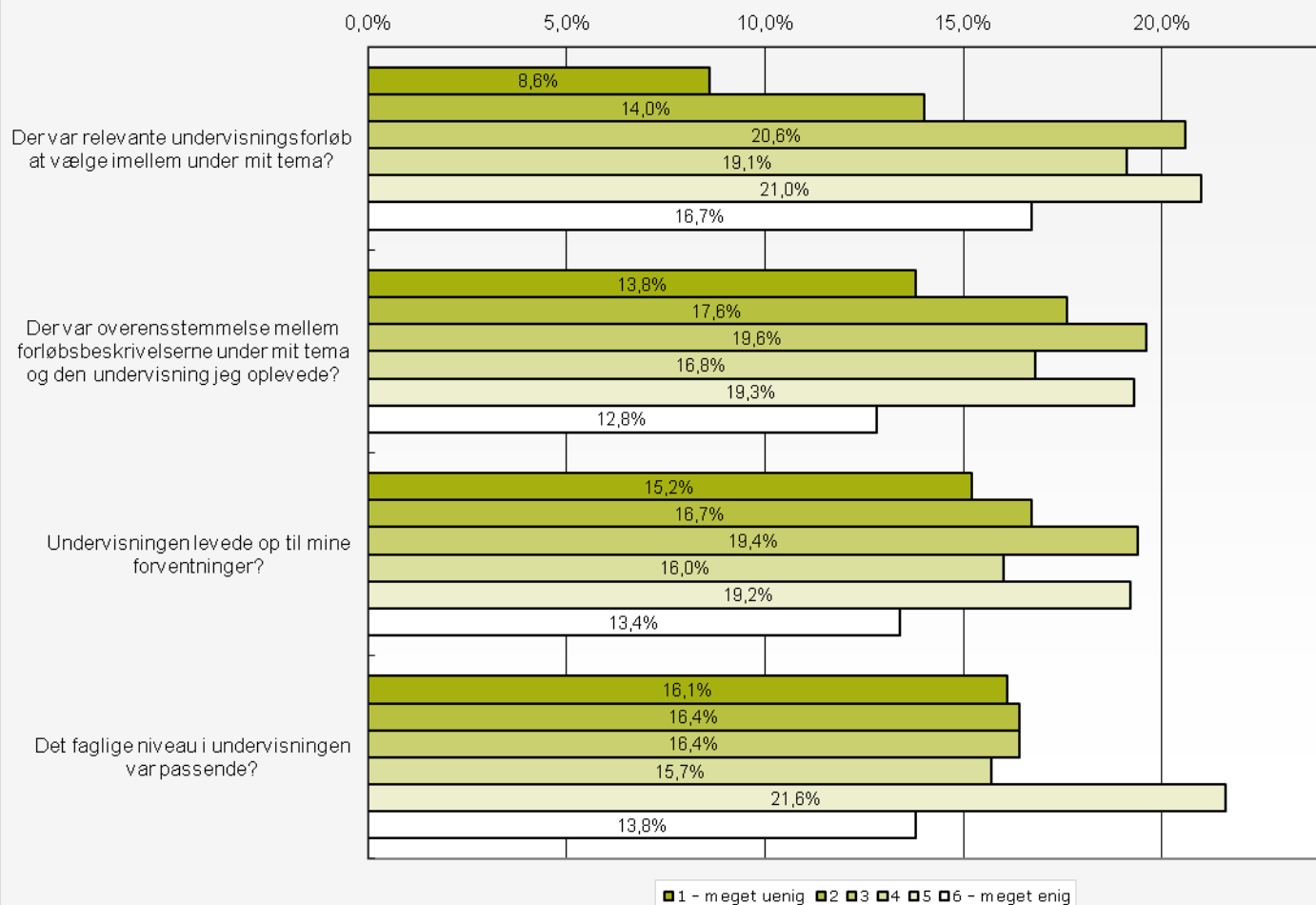
På det overordnede spørgsmål om tilfredsheden med undervisningen som helhed ser svarfordelingen således ud:

	Percentage	Antal
1 - Meget utilfreds	11,1%	138
2	18,4%	229
3	21,0%	261
4	18,7%	233
5	18,5%	230
6 - Meget tilfreds	12,2%	152
Antal respondenter		1243
Antal som ikke har svaret		33

Disse vurderinger kan specificeres i en række underspørgsmål

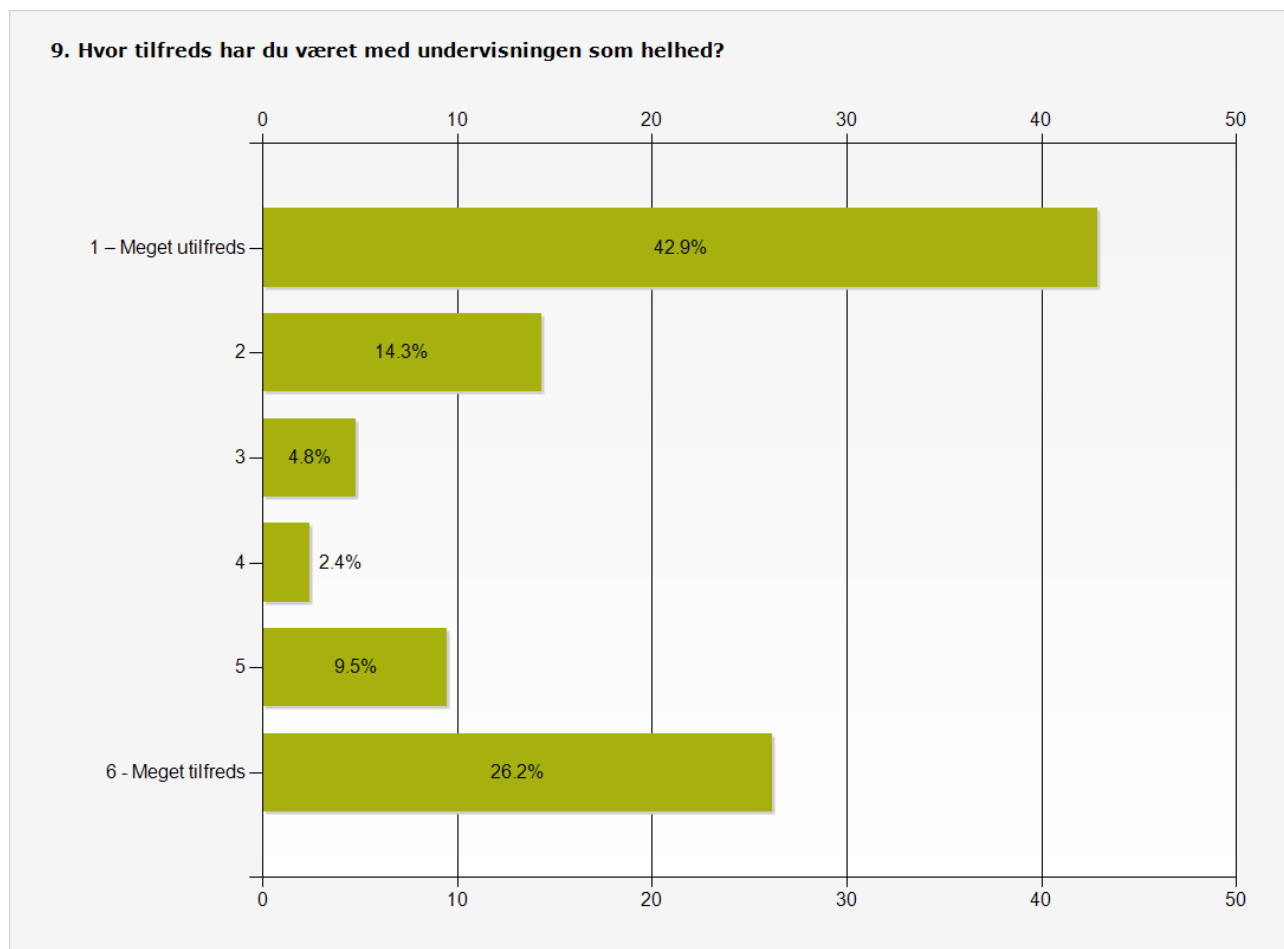
6. Hvor enig er du i de følgende udsagn?

	1 meget uenig	2	3	4	5	6 meget enig	Average
Der var relevante undervisningsforløb at vælge imellem under mit tema?	8,6%	14,0%	20,6%	19,1%	21,0%	16,7%	3,8
Der var overensstemmelse mellem forløbsbeskrivelserne under mit tema og den undervisning jeg oplevede?	13,8%	17,6%	19,6%	16,8%	19,3%	12,8%	3,5
Undervisningen levede op til mine forventninger?	15,2%	16,7%	19,4%	16,0%	19,2%	13,4%	3,5
Det faglige niveau i undervisningen var passende?	16,1%	16,4%	16,4%	15,7%	21,6%	13,8%	3,5
						Total	3,6

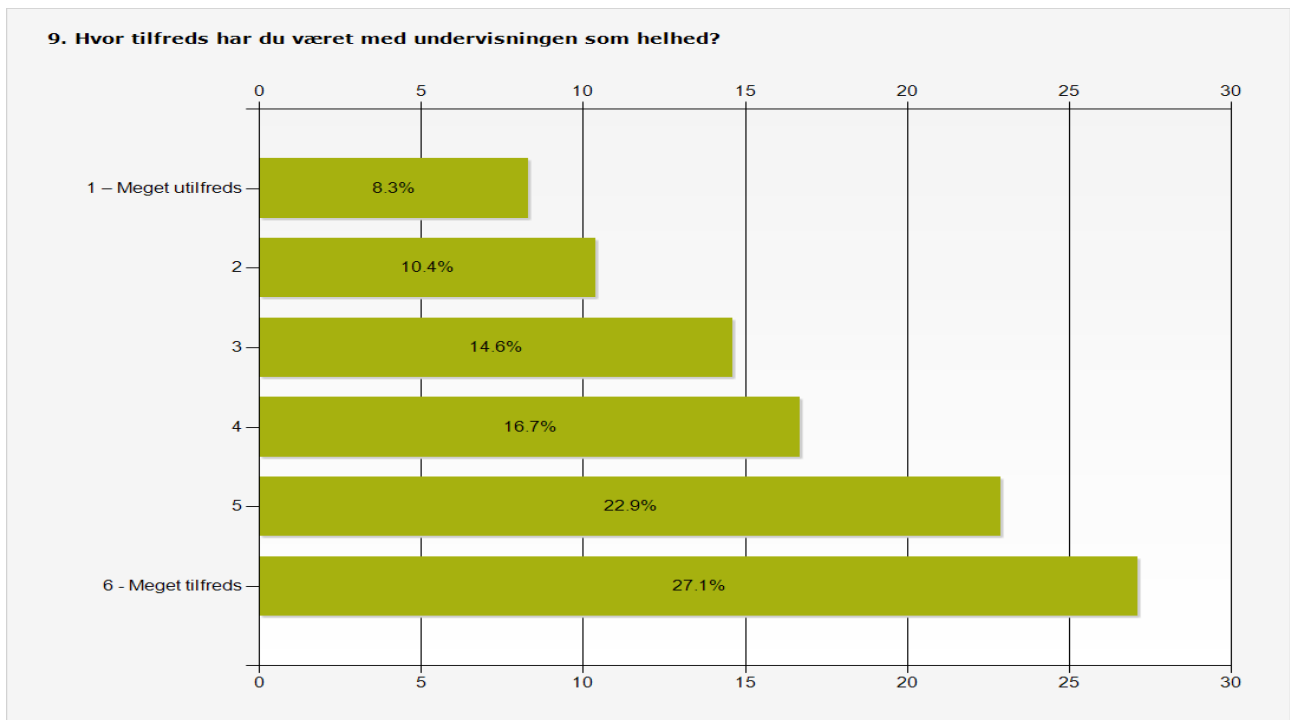
Den gennemsnitlige score på disse uddybende spørgsmål svarer ganske til det overordnede billede, men på de enkelte underspørgsmål er der en atypisk fordeling mellem antal svar i de forskellige kategorier: Der er for få svar i midtergrupperne. Det kunne tyde på, at det er nødvendigt at se på svarfordelingen i de forskellige temaer. Men her tyder det på, at man på flere af temaerne skal helt ned på de enkelte forløb for at iagttage en normalfordeling af svar.

Det er særlig tydeligt ved temaet *Seminar om undervisningsdifferentiering*. Forklaringen på fordelingen neden for må være, at de tre tredagsforløb, deltagerne har kunnet vælge mellem, er blevet vurderet helt forskelligt.

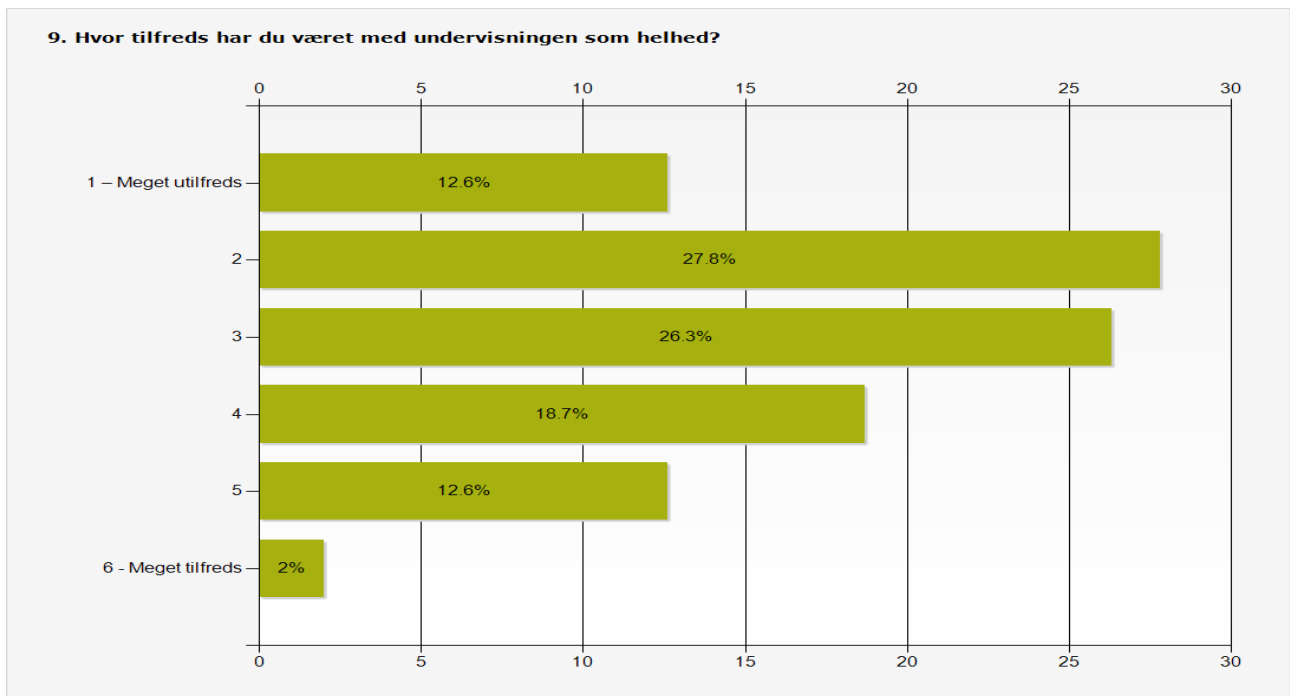

Seminar om undervisningsdifferentiering

Til sammenligning bringes på næste side først en typisk fordeling for et tema med ret stor generel tilfredshed (*Bæredygtighed i undervisningen med afsæt i naturfag*) – og dernæst en tilsvarende med ret stor generel utilfredshed (*Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler*)

Bæredygtighed i undervisningen med afsæt i naturfag

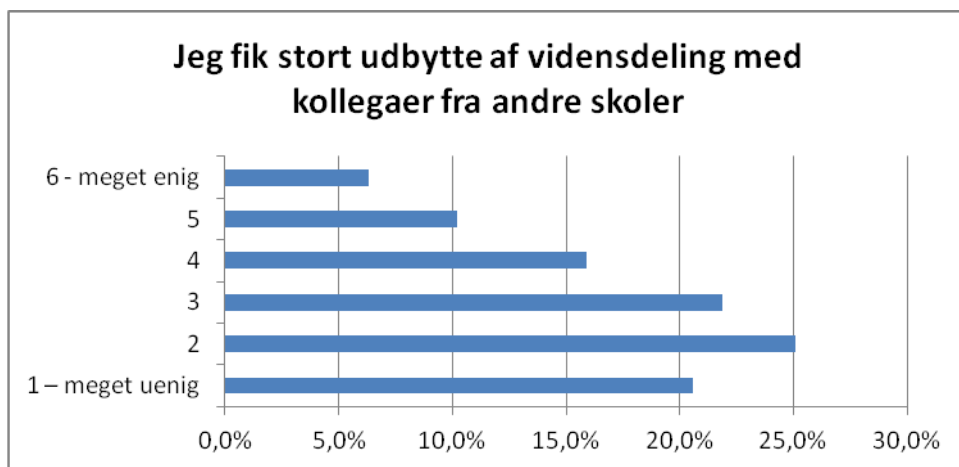

Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler

Vidensdeling med kolleger

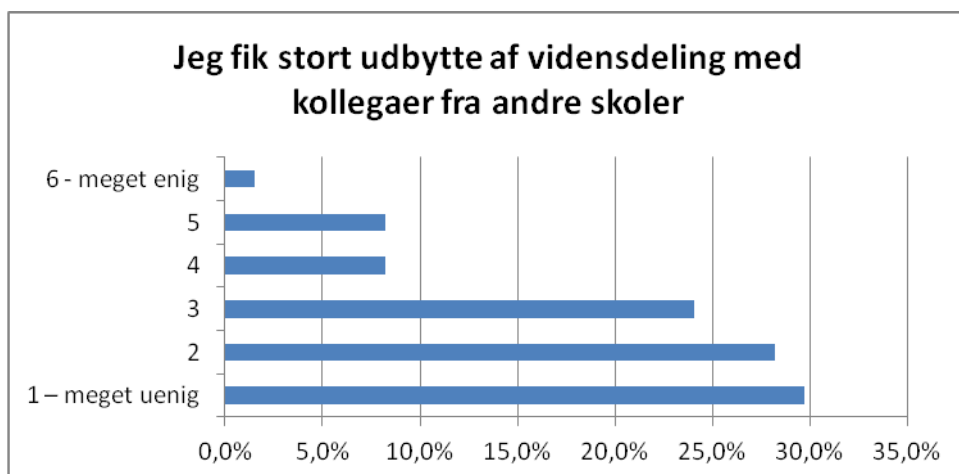
Et af formålene med Sommeruniversitetet er, at deltagerne skal have mulighed for at vidensdele med kolleger fra andre skoler. Rammerne for det burde være til stede, idet deltagersammensætningen på temaer og hold er tilstræbt blandet mht. skoletilhørsforhold. Her ses bort fra de enkelte tilfælde, hvor en skole gennem en ledelsesbeslutning har samlet sig om et enkelt tema.

Imidlertid synes et sådant udbytte stadig ikke at være nået, selv om der er en forbedring fra 2012. Dengang var scoren, omregnet til en 6-trinsskala, 2,2. I 2013 er den 2,9. Svarfordelingen ser således ud:

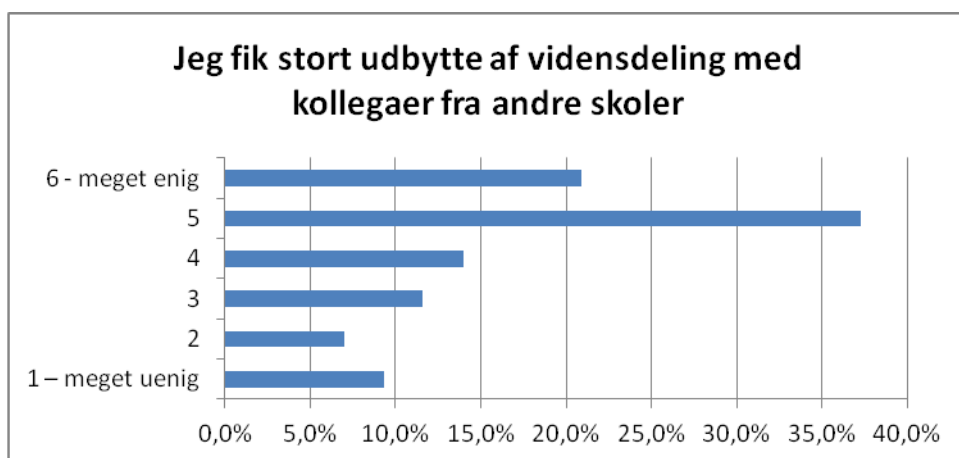
Gennemsnit for alle besvarelser

Men også her er der stor forskel mellem svarene fra de forskellige temaer. Det ringeste udbytte nås i tema 1 (interaktive tavler). Det skal imidlertid ses i lyset af, at deltagerne forventninger til netop dette tema øjensynlig har været orienteret mod et elementært brugsbehov og måske ikke i særlig høj grad været orienteret mod vidensdeling.

Undervisningsdifferentiering ved brug af interaktive tavler

Temaet om skole-hjemsamarbejdet er topscoren mht. vidensdeling. En del af dette kan muligvis tilskrives temaets karakter.

Skole-hjemsamarbejdet – et moderniseringsprojekt

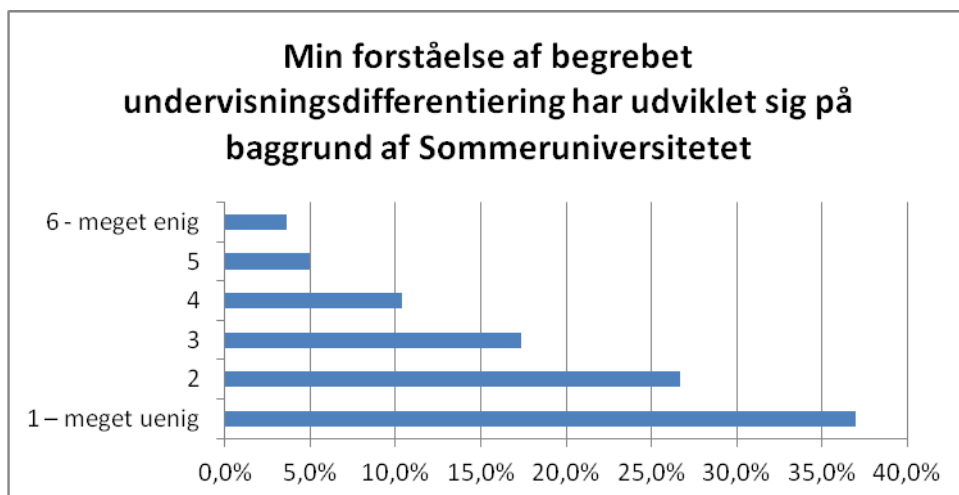
Men at succes eller det modsatte ikke alene kan tilskrives temaets karakter ses af, at den næstlaveste score opnås ved temaet Samarbejdet om inklusionsopgaven. Her burde vidensdeling være lige så naturlig som ved skole-hjemsamarbejdet.

Udsagn fra fokusgruppeinterviewene tyder på, at vidensdeling måske ikke prioriteres så højt blandt deltagerne. Rosende udsagn om forløb, hvor man i grupper har skullet drøftes forhold, der kan karakteriseres som vidensdeling, følges af beklagelser over, at mange deltagere gik hjem på det tidspunkt, hvor vidensdelingsforløbet var programsat. En leder udtaler, at dette naturligvis ikke gjaldt lærerne fra den pågældendes skole, men at 50 % af de øvrige forlod seancen. Tilsvarende nuanceringer fremgår af de formulerede ønske om forbedringer senere i dette bilag. Spørgsmål tages op i bilag 3 og i hoveddokumentet.

Undervisningsdifferentiering

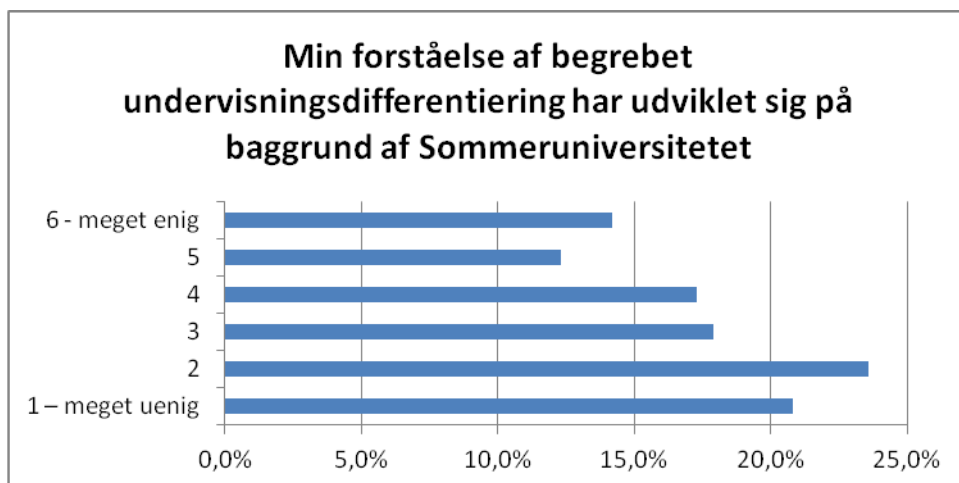
Som sidste år har vi spurgt til, om deltagernes forståelse af begrebet undervisningsdifferentiering har udviklet sig på baggrund af Sommeruniversitetet. Og som sidste år er det punktet, hvor scoren er lavest. Igen på en skala fra 1-6 var scoren i 2012 2,26 og i 2013 2,30.

Svarfordeling i 2013 så således ud:

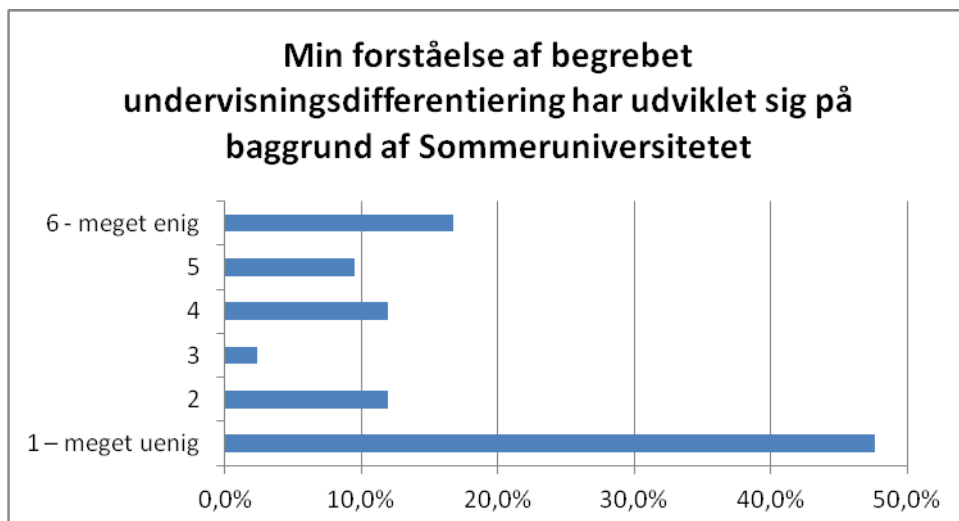

Alle besvarelser

Ud over at vise, at projektet tydeligvis ikke er lykkedes, er det imidlertid ud fra en sådan graf vanskeligt at fortolke, hvad der er gået galt. I et forsøg på at nærme sig en forklaring, gengives grafen for det relativt mest succesfulde tema (undervisningsdifferentiering i dansk) og det mindst succesfulde (paradoksalt nok seminaret om undervisningsdifferentiering).

Undervisningsdifferentiering i dansk

Seminar om undervisningsdifferentiering

Deltagernes kommentarer til vurderingen belyser til gengæld meget klart, hvad det egentlig er, grafen viser. Afhængigt af, hvilket af de tre forløb, deltageren havde valgt, deler kommentarerne sig i to næsten enslydende grupper:

1 "Kursusbeskrivelsen svarede ikke overens med det, underviserne havde planlagt. Jeg protesterede over dette, læste kursusbeskrivelsen op, men det ændrede ikke noget. Der var lagt op til, at det skulle være videnskabeligt og med eksempler på, hvad der virker og hvad der ikke virker. Det var der intet af. Det virkede som om, underviserne var projektkonsulenter og ingen særlig viden havde om temaet. Spild af tid."

henholdsvis

2 "xx er en meget dygtig underviser og jeg ville ønske, at hele mit lærerkollegium havde deltaget i dette forløb - det var relevant, aktuelt og brugbart - tænk hvis man som skole kunne få en fælles oplevelse, en fælles kontekst at arbejde ud fra - nu bliver det spredt fægtning igen, fordi vi alle har oplevet noget forskelligt."

Den kritik, som samtidig udtrykkes af repræsentanten for gruppe 2, diskuteres senere i dette bilag.

Undtagelsesvis er der gennemført en manuel optælling af tilfredsheden på de to hold, der indgår i seminaret om undervisningsdifferentiering. Optællingen bekræfter antagelsen om, at grafen ovenfor i virkeligheden dækker over to helt forskellige grupperinger. Den gennemsnitlige tilfredshed i gruppe 1 er på 1,57 mens den i gruppe 2 er på 5,23. Den tredje gruppe omfatter kun fem kursister og medtages ikke.

Detaljeundersøgelsen af tema 17 viser endnu et interessant træk, som kan have betydning for vurderingen af gennemsnitstallene mere generelt: Besvarelsesprocenten for deltagerne på hold 1 er 77 %, mens den på hold 2 er 46 %. Der synes således at være en klar tilbøjelighed til, at de meget utilfredse langt oftere besvarer spørgeskemaet end de meget tilfredse.

Dermed fristes man til at tænke, at den samlede tilfredshed er noget højere end den, som fremgår af de indsendte besvarelser.

Mere indirekte giver de kvalitative besvarelser samtidig et billede af, hvad deltagerne på tema 17 havde forestillet sig at skulle drøfte og forholde sig til i relation til undervisningsdifferentiering. Her kommer endnu et aspekt ind: de tre målgrupper, skoleledere, vejledere og fagligt særlig interesserede lærere har forskellige behov og forestillinger om tilgange og er tilsyneladende ikke af den opfattelse, at disse forskelligheder kunne spille sammen (undtagelsen er faktisk det citat fra gruppe 2, som er bragt på forrige side). Her er et par typiske ledelseskomentarer:

”Det valgte tema skulle især være rettet mod skoleledelser, men holdet bestod hovedsageligt af alm. lærere og vejledere af forskellig art. God undervisning, men ikke det man havde brug for som leder.”

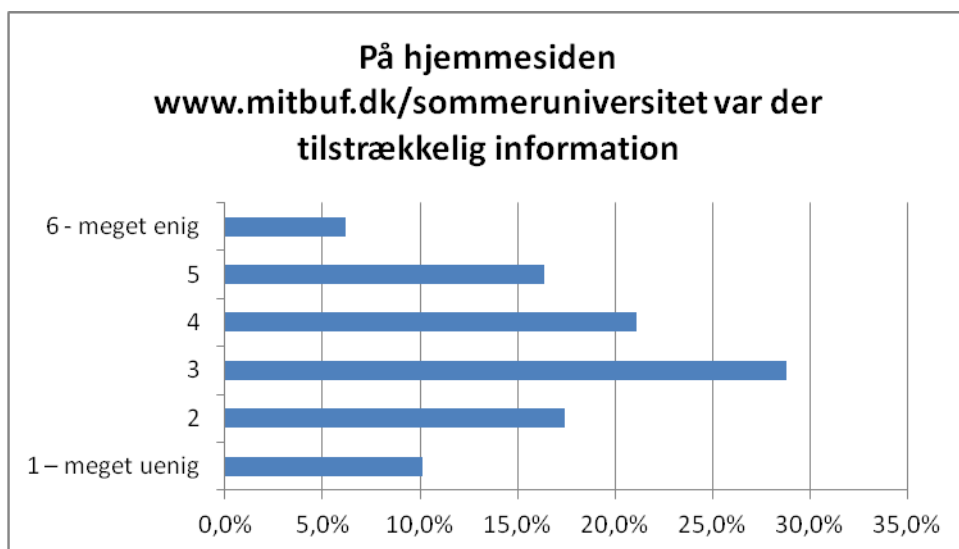
”Ærgerligt, at det ikke var mere ledelsesrettet. Underviserne er dygtige nok, men ikke relevante for mig. Man er som leder splittet mellem de presserende opgaver, der ligger på skolen, og at være til stede tre dage på Sommeruni versitetet. Det må kunne gøres bedre med større udbytte, evt. på et andet tidspunkt af skoleåret, hvor der ikke er så stort pres på?”

Det skal bemærkes, at citat 2 på sidste side også var et ledelsescitat – og at målgruppen var angivet som Skoleledere, vejledere og lærere med særlige forudsætninger.

Organisering og formidling

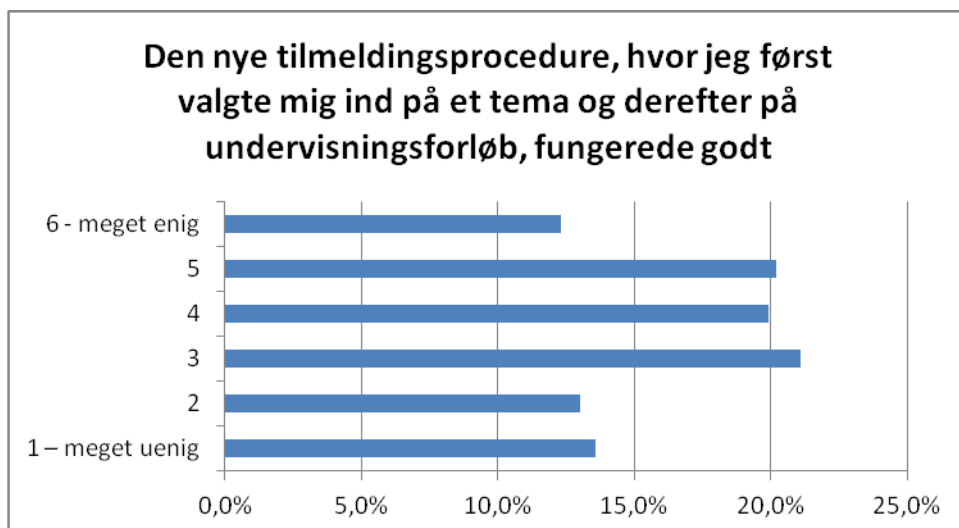
Deltagerne fik stillet en række spørgsmål om deres oplevelse af organisering og formidling af Sommeruniversitet 2013

Informationsniveau på mitbuf.dk/sommeruniversitet

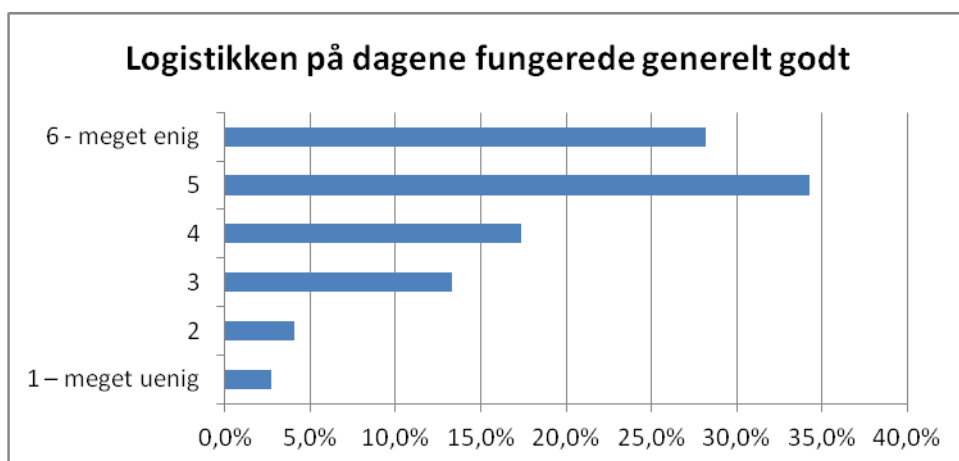

Spredningen i svar er dels et udtryk for, at der faktisk var nogle uklarheder, vi nu forsøger at få styr på, dels at tilmeldingsforløbene har været meget forskellige, alt efter om deltageren har været tidligt ude eller om den pågældende ikke har overholdt tilmeldingsfristen eller endda først har henvendt sig efter den forlængede periode var udløbet (ca. 30 %).

Under alle omstændigheder vil en række forbedringer af budskaberne på nettet, det forhold at de fleste af næste års deltagere allerede har prøvet tilmeldingen i to tempi og endelig at flere næste år måske overholder fristerne betyde, at processen går gnidningsfrit for mange flere.

Flertallet er enig i, at selve det at skulle vælge i to omgange fungerede godt. Men der er, som det ses, 25 %, der er overvejende uenige. Det er et af de punkter, der søges belyst i de fem gruppeinterviews.

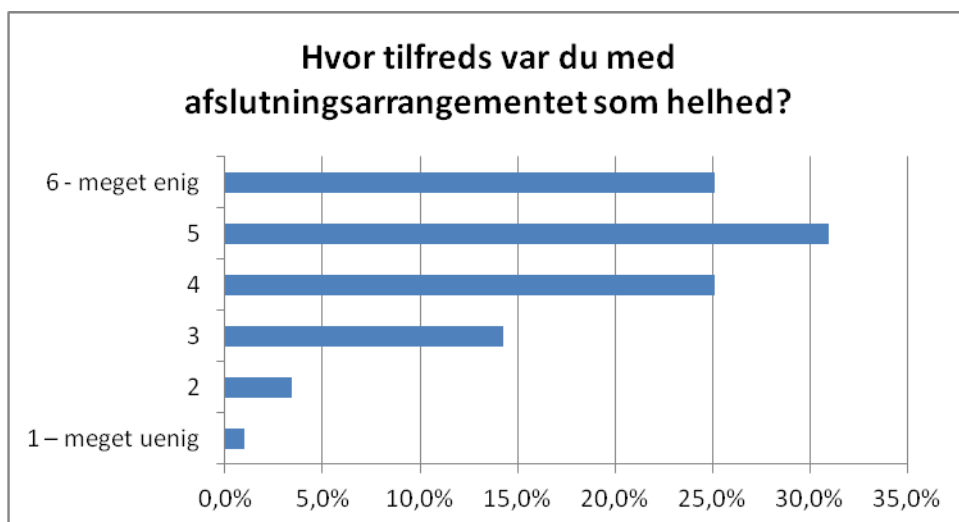

Som sidste år er der overvejende tilfredshed med logistikken på dagene. Kun 7 % har været overvejende utilfredse. Det er glædeligt, da der igen i år har været investeret mange kræfter i serviceringen på dagene. En del af utilfredsheden samler sig om temaer på et par skoler, der ikke var helt forberedte på at løse opgaven, eller hvor de fysiske rammer ikke var særlig gode. Det er et forhold, der har betydet, at der næste år udarbejdes klarere retningslinjer for, hvad værtsskolerne forventes at yde. Det skal her tilføjes, at arrangementet af de forløb, der var placeret på københavnske skoler, i langt de fleste tilfælde fungerede fint og til almindelig tilfredshed.

Afslutningsarrangementet

I spørgeskemaet blev deltagerne spurgt, om de deltog i afslutningsfesten. Det svarede 16,5 % bekræftende på. Ud fra det samlede deltagerantal svarer det til ca. 500 personer, hvad der svarede ret godt til arrangørernes vurdering.

De, der faktisk deltog, blev bedt om deres vurdering af arrangementet. Svarene fordelte sig således:

Alle besvarelser

I de kvalitative svar fandt man det i orden og rigtigt, at borgmesteren sluttede sommeruniversitetet af. Der blev generelt udtrykt tilfreds med tryllekunstnernes optræden rundt ved bordene, men der var noget mere blandede oplevelser af Flemming Jensen optræden.

KK's egne temaer

I år stod KK for fem af de 16 temaer (ud over det tema, som fire specialskoler selv arrangerede). Det kan derfor være interessant at se på, hvordan disse temaer blev vurderet i forhold til de temaer, som UCC/Metropol havde ansvaret for. I bilag 5 giver arrangørerne deres vurdering af de to konstruktioner, og i hoveddokumentet konkluderes der ud fra den samlede mængde evalueringer.

Selv om der på alle temaer er en stor spredning i vurderingerne, er der alligevel på et par områder forskel på vurderinger af KK's egne temaer og UCC/Metropolis.

Spørgsmål	Score på temaer UCC/Metropol	Score på KK's egne temaer
Var der relevante undervisningsforløb at vælge imellem under temaet	3,9	3,9
Var der overensstemmelse mellem beskrivelser og oplevet undervisning	3,4	4,1
Undervisningen levede op til mine forventninger	3,5	3,9
Det faglige niveau i undervisningen var passende	3,6	3,8
Tilfredshed med undervisningen som helhed	3,6	3,8
Udbyttet af vidensdeling med kollegaer fra andre skoler	3,2	2,9
Bedre muligheder for at kunne tilpasse undervisningen til mine elever	2,8	2,9
Jeg blev inspireret til at håndtere praksis på en anden måde	3,4	3,3
Min forståelse af undervisningsdifferentiering har udviklet sig	2,4	2,2
Forplejningen var god	4,3	3,4

Der synes at være en bedre forventningsafstemning på KK's temaer end på UCC/Metropolis

En forklaring på dette kan være, at arrangørerne og underviserne har været bedre rustet til at ramme behovet i København; det er i ned fleste tilfælde personer, som har deres daglige virke i det københavnske skolevæsen. En anden forklaring kan være, at temabeskrivelserne har appelleret til lærere, som i forvejen har en specifik interesse i temaet (fx temaerne om *Beredygtighed i undervisningen*,

Sundhed og bevægelse eller *Musik, drama og billedmedier*); det letter alt andet lige kommunikationen omkring indholdet.

Under alle omstændigheder er det en erfaring, der bringes videre i den samlede evaluering.

Der synes at være en højere grad af vidensdeling med medarbejdere fra andre skoler på UCC/Metropols temaer end på KK's

En forklaring på dette kan være, at underviserne på KK's temaer i de fleste tilfælde har været stærkt engageret i opgaven og opsatte på at videreformidle deres engagement. Dette bekræftes af de kvalitative kommentarer, der i enkelte tilfælde også tilføjer, at der næsten blev for meget visning og demonstration i forhold til tid til refleksion.

Der synes at være en højere grad af tilfredshed med forplejningen på UCC/Metropols temaer end på KK's

En forklaring på dette kan være, at UCC/Metropol i de fleste tilfælde havde et professionelt on-location beredskab at trække på. Der kunne være tale om frokost, produceret af egen kantine, frugtordninger og velorganiserede løbende support med kaffe etc. Forvaltningens egne temaer var hovedsagelig placeret på skoler, der ikke havde de samme faciliteter, og hvor der måske alene var en skolebetjentmedhjælper til rådighed i relation til denne support. Dette spørgsmål fylder en del i de kvalitative forslag (se senere)

Forslag til forbedringer

Deltagerne har haft mulighed for at formulere egentlige forslag til forbedringer af sommeruniversitetet. Som et godt udtryk for deltagernes engagement heri, har over halvdelen af besvarelsene et bud på, hvordan kvaliteten kunne forbedres.

Et antal deltager udtrykker, at midlerne i stedet burde lægges på skolerne, således at kompetenceudvikling bliver et rent skoleanliggende med fuld lokal beslutningsret. Et noget større antal accepterer sådan set tanken om en fælles kompetenceindsats, men har en række ideer til, hvordan skolernes udviklingsbehov bedre kan tilgodeses. Det største antal ønsker øjensynligt, at fokus lægges på de forskellige team på skolen, således at eksempelvis udskolingsteamet deltager sammen. Et mindre men dog anseeligt antal ønsker at fastholde den enkelte deltagers mulighed for at få en kompetenceudvikling, der spejler den pågældende behov for faglig opdatering.

Vi har valgt at se bort fra de tilbagemeldinger, der ønsker sommeruniversitetet afskaffet og midlerne lagt ud på skolerne. Det har ikke ligget i evalueringens mandat at undersøge tilslutningen til det politisk besluttede projekt. Til gengæld er en række forslag til strukturændringer, der påske ligger på kanten af det politiske mandat, medtaget.

Materialet indeholder i alt godt 650 forslag til forbedringer. De er opdelt i 11 grupper, som i det følgende sammenfattes og illustreres med eksemplariske citater (indrykket og med kursiv)

Generelt om temaer og forløb

Tidligere i dette bilag er der opregnet konkrete forslag til temaer.

Det er en helt gennemgående opfattelse, at ideen med temaer er en klart forbedring i forhold til sidste år. Det bekræftes også af fokusgruppeinterviewene. I forhold til indholdsrammen er der delte meninger om undervisningsdifferentierings egnethed som overordnet ramme men derimod en klar forventning om, at folkeskolereformen kommer til at sætte sit præg på sommeruniversitet 2014.

Skolereform skal være hovedtema

Selv om grundkonceptet bredt accepteres, peges der også på problemer

Egentlig er ideen om at man først vælger et overordnet tema fin, men når man så som indskolingslærer reelt kun har tre forløb at vælge imellem til tre dage, så er det ikke godt nok.

Der må gerne være flere valgmuligheder under hvert tema. Der var to, som i mit tilfælde enten var til udskoling eller indskoling/mellemtrin. Dvs. at der reelt kun var en valgmulighed.

Hele spørgsmålet om valgmuligheder tages op i hovedrapporten og sammenfattes i en anbefaling.

Forventningsafstemning

Alt for mange deltagere giver udtryk for, at der ikke var overensstemmelse mellem deres forventninger, baseret på beskrivelserne i tilmeldingsmaterialet, og så den undervisning, de oplevede. Og der er rigtig mange forslag til forbedringer mht. forventningsafstemning. Et vigtigt aspekt kan sammenfattes i

Forløbsbeskrivelserne skal være MEGET mere præcise

Man skal kunne se forløbsbeskrivelsen, før man vælger tema

Et andet aspekt udtrykkes ved

Der skal være nøje overensstemmelse mellem ordlyden i kursusopslaget og det faktiske indhold, som møder kursisterne!

Bedre kommunikation mellem undervisere og BUF, så der ikke hersker tvivl om, hvad der ønskes undervisning i

Disse to spekter har en klar sammenhæng, og i hovedrapporten sker der en sammenfatning og fremlægges anbefalinger til ændret praksis.

Struktur og placering

Et eller flere forløb over de tre dage

Der er en helt entydig præference for, at man arbejder med det samme over alle tre dage, her repræsenteret ved følgende udsagn:

Samme tema, samme emne, evt. samme lærer henover samtlige dage - for at opnå større fordybelse

En god underviser i flere dage. Så skal man ikke bruge det halve af dagen på at høre, om hvem personen er, og lave evaluering hver dag

Der er også forslag til, hvordan der kan skabes progression inden for et forløb. Fx

Brug første kursusdag på noget teknisk, fx nye it-programmer, og to dage på emnet - det er mere end rigeligt at forholde sig til på så kort tid

Kursusdagens længde

Mange giver udtryk for, at undervisning til 15:15 er for lang tid både for deltagere og undervisere.

Dagene er alt for lange. Man mister koncentrationen og motivationen. Det går desværre udover den generelle oplevelse. Nok er vi voksne, men vi har også lige haft ferie og skal tilbage i gear, og der er udover sommeruniversitet en masse andre ting, man skal have styr på med en skolestart om hjørnet. Det gør engagementet mindre og universitetet mere til en byrde end inspirerende og gavnende. Selv om vi er ansvarlige voksne og uddannede, er det nok evident, at hjernen ikke kan klare en 'skoledag' fra 8.30-15.15

Det er ikke kun kritiske deltagere, som har den opfattelse:

Overvej at slutte lidt tidligere. Ros for et velplanlagt og spændende sommeruniversitet hvor der var fint styr på logistikken. God ide med temaer og så mere dybdegående kurser. Dejligt at blive provokeret og inspireret

Nogle giver udtryk for, at selve undervisningen kunne indskrænkes til to dage for at give tid til skolevis planlægning.

To dage i stedet for tre. Det er brug for mere tid på egen skole til at forberede det nye skoleår

Selv om vi ikke har sat selve ideen med et fælles sommeruniversitet til debat, er der tanker, som måske alligevel kan inspirere til en ændring af sommeruniversitetets grundstruktur:

Sommeruniversitet ud på skolerne. 1. dag kunne være forvaltningsbestemt ud fra et givent overordnet tema - eksempel undervisningsdifferentiering. 2. dag kunne være skolens fælles håndtering af dag 1s oplæg/temaer. 3. dag kunne man bruge på at være "praksisorienterede" i de enkelte teams. Jeg tror at denne struktur kunne øge udbyttet betragteligt, da man som skole fik noget fælles at starte året med

Problematikken tages op senere i dette bilag samt i hovedrapporten under sammenhængen med skolens udvikling.

Placering i ugen – og på året

Deltagerne er ikke blevet spurgt til placering af Sommeruniversitetet. Derfor er det følgende på ingen måde en 'afstemning' om den bedste placering, blot nogle synspunkter på alternativer.

8 respondenter angiver som en mulig forbedring, at sommeruniversitetet flyttes tilbage til onsdag-fredag. Kun tre begrundet en flytning, og disse begrundelser er ikke helt gennemskuelige:

Det fungerede bedre med placering onsdag til fredag, som det var sidste år, i forhold til at have tid til forberedelse af selve skoleåret

Placering onsdag - fredag, da vi så ikke fik så meget stress på op til skolestart

Onsdag-fredag! Mandag – onsdag splitter hele ugen op

Så vidt vi kan vurdere, peger disse argumenter i lige så høj grad på den nuværende placering. I hovedrapporten samles op på problematikken med inddragelse af de andre kilder til evalueringen.

Flere peger på en mere radikal forandring, nemlig en flytning af sommeruniversitetet til før sommerferien:

Læg sommeruniversitetet i starten af sommerferien! Al vores nyvundne viden drukner i skolestart, og det bliver utrolig svært at finde energi til at implementere den nye viden i den hektiske start. Hvis kurserne afslutter skoleåret, kan man nå at bruge den nye viden i undervisnings- og årsplaner og ens øvrige arbejde

Jeg synes de gode idéer man får i løbet af disse dage, kommer lidt for sent i forhold til at meget af det kommende skoleår allerede er planlagt. Måske kunne man lægge et lignende forløb i foråret omkring

skoleårets planlægning. Hermed kunne man tage højde for det kommende skoleårs udfordringer på 'vores' skole

Der er også forslag til andre placeringer:

Flyt til et andet tidspunkt, fx. påskeferien. Den kommende skolestart og forberedelse fylder

Også dette spørgsmål tages op i hovedrapporten.

Hvad skal barnet hedde?

Betegnelsen sommeruniversitetet har uddannelsesministeriet i forvejen problematiseret. Det gør ret mange af deltagerne også:

Omdøb sommeruniversitetet til inspirationsdage i august, for det er det det er. Det har intet med universitet at gøre. Kursistens forventning ville dermed bedre kunne indfries

Ordet universitet klinger hult, når man tænker på undervisningen og det faktum, at det ikke er valgfrit. Jeg tror, det ville falde i bedre jord hos mange, hvis man kaldte det det, hvad det var, og ikke forsøgte at pynte det med et ord som universitet, som det intet har at gøre med

Se endvidere hovedrapportens sammenfatning.

Afslutningsarrangementet

Forslagene til ændringer her sker helt overvejende på en bund, der udtrykker tilfredshed med selve ideen. De fleste kommentarer kan samles i dette citat:

Det var rart at møde kollegaerne over en øl og snack. Tryllekunstnerne var et sjovt indslag. Også godt at høre Anne Vang tale. Flemming Jensens optræden var kedelig og pinlig - så jeg gik under det indslag. Måske der blot skal være fokus på, at man møder sine kollegaer og kan snakke med dem

Der var enkelte konkrete forslag til musik i stedet for underholdning (men tydeligvis var det vigtigste at få snakket med sine kolleger her lige efter sommerferien).

Der var imidlertid også en forståelig kritik af, at der var for meget transporttid, hvis man havde haft sin undervisning langt væk fra Nørrebro:

Det vil være hensigtsmæssigt, at afslutningsarrangementet blev afholdt, så ALLE har mulighed for at deltage. Vi, der var på Frederiksberg, sluttede først efter at det startede på Nørrebro, hvilket gjorde, at vi ikke kunne deltage på ligge fod med de øvrige deltagere

Men der var også enkelte deltagere, der mente, at midlerne til afslutningen kunne bruges bedre:

Brug pengene på selve undervisningen i stedet for et flot slutarrangement.

Lad skolerne få pengene til at afslutte hos dem selv, hvor man mødes med sine kolleger og udveksler det nye lærte

Særlige forhold for forskellige målgrupper

En pæn del af forslag til ændringer har rod i de mange forskellige målgrupper, der omfattes af sommeruniversitetet. Det er et helt generelt billede, at der er mange grupper, der oplever, at der ikke er tilstrækkeligt til netop dem. Det gælder grupper som ledere, tale-hørelærere, lærere i specialundervisningen og vejledere. Men det gælder også deltagere med særlige faglige interesser – i år kommer kritikken ikke mindst fra lærere med andre fag end dansk og matematik. Og det gælder fx indskolingslærere, ikke mindst fra børnehaveklassen.

Ledere

Det er vanskeligt som leder at få tid til at være på sommeruniversitet, når kommende skoleår skal startes op samtidig. Der er mange opgaver lige i starten af et nyt skoleår, som ikke kan vente. Det ville muligvis give mere ro, hvis ledernes sommeruniversitet sluttede til frokost hver dag, så man kunne tage tilbage på skolen og arbejde efterfølgende

Der er i øvrigt flere forskellige forslag til afkortet forløb for ledere. Mere radikalt:

Det er absolut ikke kompatibelt med alle de opgaver, der ligger på ledelsens skrivebord i forbindelse med forberedelserne, at skulle side på skolebænken i tre dage. Det ville være langt mere hensigtsmæssigt, at ledelsens efter- og videreuddannelse på et andet tidspunkt

Materialet har også konkrete forslag til indhold eller form

Det ville have været en fordel for lederne at benytte lejligheden til at arbejde med skolereformen

Konference for alle ledere, hvor man kunne veksle mellem workshops, forelæsninger og arbejde i eget team

Vejledere

Der er kun ganske få kommentarer om vejledernes situation. De er kun i begrænset omfang tænkt ind som gruppe i år men burde have været dækket ind af intenderet høj-niveau-forløb. De mulige problematikker tages derfor op igen i afsnittet om Det faglige fokus.

Niveaulet til vejlederne (AKT, læse- it-vejledere mm) skal være meget højere

Der bør være temaer, der er specielt målrettet vejledere

Børnehaveklasseledere

Hos denne gruppe – som i andre grupper – efterlyses specifikt *ny viden*. Det er et interessant aspekt som tages op i afsnittet om fagligt fokus.

Der er brug for specifik ny viden og inspiration om børnehaveklasseområdet

Men flere giver også udtryk for, at de er en lille gruppe på skolen, som også har brug for at møde fagfæller fra andre skoler:

Meget gerne temaer kun for børnehaveklasseledere, da det er fantastisk at udveksle erfaringer

Specialskolelærere

Situationen i år er den, at specialskolerne har kunnet vælge at lave deres eget arrangement de tre dage. Det benyttede fire specialskoler sig af. Men det må konstateres, at blandt dem, der valgte det store arrangement, har flere fundet tilbuddet for tyndt til deres målgruppe:

Kurser kun for lærere fra specialskoler, så vi kan sparre med kolleger fra andre specialskoler

Der bør være kurser/temaer vedr. specialpædagogik. Specialskoler og folkeskoler bør adskilles

Det er en gammel problematik, som specialskolerne må tage op igen. Det har været arrangørernes tilgang, at hvis der er yderligere behov for helt specifikke temaer/forløb for specialskolelærere, så er det bedre, at specialskolerne selv arrangerer forløbene (som de fire specialskoler valgte i år).

Tale- hørelærere

Her er problematikken ret speciel, fordi gruppen først kom ind, da programmet var lagt. Det har tydeligvis ikke givet noget optimalt forløb

Gør det fagligt relevant for tale-hørelærere. Medtænk gruppens højere faglige niveau¹

Generelt: bedre og mere relevante temaer for tale-høregruppen. Hvordan tænkes resten af ressourcecentrets faggrupper tilknyttet - eksempelvis psykologer og sundhedsplejersker - tale-hørelærerne er jo kun en af de eksterne faggrupper i ressourcecentret

Lidt interesse for, hvad der kan opdatere talehøregruppen i kommunen må efterspørges her. Fx forskning indenfor det fonologiske område, diagnosticering mv.

Det giver sig selv, at gruppens interesser skal håndteres anderledes næste år.

Spørgsmålene om særlige faggruppers interesser fortsættes i afsnittet om Det faglige fokus.

Skole, team og individ

Et hovedspørgsmål er tydeligvis, *hvordan* man deltager i sommeruniversitetet – som medarbejder på en skole, som deltager i et team team eller som individ. Det er et spørgsmål med flere aspekter.

Et aspekt er, hvordan de enkelte hold beskrives og sammensættes. Skal der eksempelvis opdeles efter individuelle forudsætninger, efter faggruppe eller efter skolens teamstruktur?

Individuelle forudsætninger

Ønsket om at hold sammensættes, så der er ensartede lærerforudsætninger på holdet, er det mest højfrekvente ønske om ændring. Man kan sige, at denne konstatering på finurlig vis spejler sommeruniversitetets overordnede overskrift: undervisningsdifferentiering.

Der skal ske en langt bedre afklaring af deltagernes forudsætninger, så indholdet ikke bliver en gentagelse af, hvad mange kender alt til - det bliver laveste fællesnævner

¹ Mange i gruppen er universitetsuddannede

Vi var på for mange forskellige niveauer til, at man nåede noget som helst

Niveaudeling af hold - så man har mulighed for at udvikle sig, frem for hvert år at få 'genopfrisket' sin viden

Der bør være mulighed for at vælge på flere niveauer. Undervisningsdifferentiering bør vel også kunne finde sted på disse kurser?

Det skal tilføjes, at ønsket om niveaudeling optrådte særlig hyppigt på kurserne i brug af interaktive tavler:

Indlæring af ny IT-teknologi niveaudeles, så 'tumberne' ikke skal være sammen med 'nørderne'.

Ønsket blev også udtrykt af deltagergrupper, som også mht. formelle kompetencer var på et højere niveau end de fleste (fx vejledere eller tale-høre-lærere).

Kursus med andre, der har samme kompetence niveau, fx it-vejledere sammen, når det handler om it.

Teamniveau

Lige som der i fokusgrupperne var bred enighed om, at deltagelse i team ville give en ekstra kvalitet til sommeruniversitetet, er der i den netbaserede evaluering en hel del forslag, som siger det samme:

Udsagnene kan være møntet på klasseteamet eller fagteamet

Jeg savnede at være af sted sammen med mit team

Hvis man som jeg var på kursus i at udvikle på udskoling, ville det være en fordel at gøre dette med mine kollegaer ude på skolen. Så kunne det være mere handlingsorienteret; altså, hvad kan vi gøre her med vores fysiske rammer og budget?

eller - og det gælder de fleste - de kan have en mere generel karakter:

Personalet skal til melde sig i teams, så hele teamet kommer hjem med noget, de kan bruge

Jeg synes, at Sommeruniversitetets output vil optimeres af, at man deltager i team, så en del af undervisningen netop kan handle om at udvikle ideer til implementering på egen skole - ikke mindst den kollegiale forpligtelse kan få ideer til at brede sig som ringe i vandet

Disse forslag behandles grundigere i hovedrapporten.

Nye lærere og pædagoger

Der har også været opmærksomhed på forskelle i behov, som udspringer af, om man er nyuddannet eller har en del år på bagen:

Huske på de nye - undervisningen kunne til tider godt blive meget indforstået

Introprogrammet [for nye lærere] bør vel være en del af sommeruniversitetet

Enkelte gør opmærksom på, at de som nyansat ikke har haft mulighed for at vælge som de øvrige:

Det er ikke optimalt, at man ikke kan komme på et kursus, der er relevant i forhold til ens fag pga fyldte hold. Jeg blev, pga nylig ansættelse i Københavns Kommune, sat på tilfældige kurser, hvor der var plads

Der er konstruktive forslag til, hvordan nyansatte børnehaveklasseledere kunne tilgodeses:

Sommeruniversitet i forhold til nyansatte børnehaveklasseledere kunne være at bruge elementer fra den ret nye børnehaveklasselederuddannelse og lægge dem ind med et modul 1 og modul 2. Der er nok ikke mange kommuner, der sender deres nyansatte børnehaveklasseledere på den uddannelse

Skal skolen deltage samlet?

Et spørgsmål, som for alvor deler vandene, er om skolen skal deltage samlet. Det har mange udtrykt en mening om

Jeg synes, at det kunne være en god idé, at den enkelte skole valgte et fælles tema, som vi sammen kan bruge og videreudvikle os ud fra den inspiration, vi har fået, i stedet for at sprede os over hele byen i mange temaer. Vi var kun tre [fra skolen] på tema 13

Skolen skal vælge et tema, som alle lærere på skolen arbejdede med, således at man fik et fællessprog og var forpligtet til at bruge det i sin undervisning

En del bløder dog dette lidt op:

Samme tema for alle skolens lærer, temaerne burde være noget, den enkelte skole bestemte. Det giver mening af skolens personale får samme viden eller i det mindste de enkelte afdelinger på skolen.

Omvendt er der nogle, som mener, at dette er en ren individuel sag:

Lærerne skal have større mulighed for at vælge sig ind på diverse kurser og dermed forhåbentlig sikre en højere grad af relevans (ikke bestemt af skoleleder)

Generelt er det ikke i orden, at ledelserne på skolerne bruger sommeruniversitetet til at dække temaer, de ellers skulle ha' brugt penge på lokalt. Jeg mener, at sommeruniversitetet er til inspiration og udvikling for den enkelte lærer

Også her er der modifikationer:

Lad det være op til den enkelte lærer at tilmelde sig en kursus som han/hun har brug for, og som skolens ledelse godkender

Skoleudvikling og sommeruniversitet

Hvem skal bestemme?

Der er naturligt nok mange, der har gjort sig tanker om, hvem der skal bestemme temaerne lokalt

Ledelsesteamet skal sammen vælger tema og deltage sammen med medarbejderne

Spørg ud på skolerne, hvad lærerne har brug for af konkrete undervisningsforløb - mere praksis

De fleste anvender udtrykket 'skolen skal bestemme' uden at præcisere, hvad det egentlig betyder:

Skolerne kunne komme med forslag til, hvad netop har brug for. Evt. kunne man gå sammen nogle skoler for også at tilgodese erfaringsudveksling, som er meget vigtig

Måske de forskellige skoler selv kunne se, hvad de manglede af viden. Og så samlet kunne deltage i ét kursus

En realkommentar skal være, at alle skoler i oktober 2012 blev bedt om at indsende forslag til temaer, der kunne være relevant for deres skole. Det benyttede kun et par skoler sig af. Skolerne er endvidere blevet opfordret til at tage stilling til, om de ville deltage samlet eller på anden vis indskrænke deltagernes temavalg.

Hele spørgsmålet får en central placering i hovedrapporten, også på baggrund af drøftelser i de fem fokusgrupper.

Skoleudviklingsaspektet

Det er en ambition med sommeruniversitetet at skabe mulighed for, at forløbene kan indgå i de enkelte skolers udviklingsstrategi. Når en deltager så skriver

Der bør i langt højere grad være sammenhæng mellem det videreuddannelsesbehov, der er på den enkelte skole, og udbuddet

er det naturligvis et udtryk for, at denne ambition ikke rigtig er indfriet. Som det fremgår af hovedrapporten, vil det næste år blive prioriteret at forfølge netop denne ambition. Der er en del forslag til, hvordan sommeruniversitetet i højere grad kunne indfri ambitionen:

Et tre dages kursus som i år med to til tre opfølgingsdage fordelt hen over året. Af sted med samlet team

En opfølgning senere på året, hvor iværksatte projekter/tiltag i klasserne kunne evalueres og efterbehandles

Vi har supplerende brug for, at man på de enkelte skole får nogle veluddannede observatører ud som kunne give os noget kvalificeret vejledning

Én dag sammen hele København og to dage ude på skolerne, hvor skolen arbejder med det overordnede tema

Som nævnt ovenfor indgår sådanne forslag i hovedrapportens sammenfatning og efterfølgende anbefalinger.

Områdeudvikling

Faktisk er der en del forslag, der vil give områderne større indflydelse. Det drejer sig dels om processen, dels om temaernes indhold, dels om selve placeringen af undervisningen:

Det ville være optimalt, hvis skolerne kunne gå sammen i områderne og få mulighed for at målrette ønsker i forhold til retning på kurserne

Mere skal lægges ud i områderne, så undervisningen kan komme tættere på praksis og det bliver muligt at følge op med tiltag i løbet af skoleåret

Skoledistrikterne kan udarbejde temaer i fælleskab

Flere emner, der er relateret til de forskellige bydeles udfordringer

Også dette aspekt indgår i hovedrapportens sammenfatning og anbefalinger.

Vidensdeling

Der er ret divergerende opfattelser af behovet for vidensdeling skolerne imellem. En gruppe lægger stor vægt på en sådan bestræbelse, som i øvrigt er en af begrundelserne for at indføre et fælles sommeruniversitet:

At der ikke kommer lange (1 time +) oplæg eller foredrag. Vi får generelt mere ud af, at der f.eks. kastes et emne/dilemma i luften, og at folk kan tale om det i mindre eller større grupper. Det er også i dette forum, at jeg oplever vidensdeling

Der er brug for mere vidensdeling - især konkrete eksempler fra kollegers best praxis

Det var skønt at møde kollegaer fra andre skoler

Men lige så mange mener, at det kollegaer fra egen skole, man har behov for at mødes med:

Jeg har intet udbytte fået af at være sammen med andre kollegaer fra andre skoler, men vil hellere fordybe mig med mine kollegaer fra min egen skole, som jeg har min dagligdag med

Folk planlægger/tænker nyt skoleår og er meget lidt åbne for at møde nye mennesker og forholde sig til abstrakte emner/temaer, der ikke direkte linker til den hverdag, de skal tilbage til (efter en lang sommerferie). I pauserne ser man deltagere søge mod deres kollegaer, som de ikke har set i lang tid, og som de hellere sparrer med

Indholdet skal være mere lokalt forankret på skolerne. Ideen om, at vi skal vidensdele på tværs af skolerne, fungerer simpelthen ikke. Behovet for og indholdet af efteruddannelse for lærere er meget forskelligt fra skole til skole

En pragmatisk forklaring på, at kollegaer fra egen skole foretrækkes, giver denne deltager:

Jeg vil foretrække, at vi er fra samme skole på hele holdet. Det bliver alligevel ikke brugt, at vi kommer flere steder fra

Denne problemstilling er taget op i fokusgrupperne og behandles derudfra i hovedrapporten.

Rammerne for sommeruniversitetet

Der er rigtig mange kommentarer og forslag til forbedringer under denne overskrift. Her opdeles forslagene i tre hovedgrupper: de fysiske rammer, forplejningen og tilmeldingsproceduren

De fysiske rammer

Der er ret stor forskel på kommentarerne alt efter om temaet har været afholdt i konsortiets professionelle rammer, eller om københavnske skoler har dannet rammen. De færreste skoler har tilfredsstillende muligheder for voksenundervisning i hold på over 30 personer, og de problemer, det rejser, forstærkes af, at flere af værtsskolerne ikke var tilstrækkelig forberedt på opgaven - som det også fremgår af kommentarerne - og af det forhold, at temperaturen de tre dage var usædvanlig høj.

Det må være et krav, at værtsskolen kan rumme x antal voksne, som kan sidde bare nogenlunde i en menneskelig temperatur

Vælg steder med ordentlig ventilering, ordentlig forplejning alle steder, og husk gerne de små ting som at fylde op med papir på toiletterne

Arrangørerne på sikre, at det tekniske personale er til stede på undervisningsstederne, så fx air-condition kan fungere og koncentrationen fastholdes i undervisningen

Rammerne skal optimeres for at få det bedst muligt udbytte. F.eks. skal man ikke sidde oven i hinanden på et gangareal, som skal passeres af andre børn & voksne

Det er naturligvis ikke acceptabelt, når fx skolebetjenten er på ferie i de tre dage og erstattes af en afløser, som ikke kan klare grundlæggende problemer. Hovedrapporten behandler problemet og peger på en fælles standard/minimumskrav for skolers anvendelse.

Mange peger på, at maksimum for antal deltagere skal overholdes (det har været et problem flere steder, også på UCC/Metropol om end i mindre omfang):

Der skal være passende lokaler, hvor man ikke sidder 80 menneske på 40m²

Undervisning i mindre varme lokaler, eller bedre mulighed for udluftning

Styringen af deltagerantallet er en meget vanskelig sag, når fleksibilitet i forhold til deltagervalg ønskes høj. Faktisk er den gennemsnitlige holdstørrelse mindre i 2013 end året før, men den høje udetemperatur har forstærket problemet. Et for højt deltagerantal får også konsekvenser for kravet til udstyr:

IT skal fungerer på stedet, det er afgørende for undervisningen. Vi havde store problemer. Mht. i-pad så skal der være ipad til alle, eller også skal vi vide det inden sommerferien, så vores egen skole kan nå at sørge for ipad med de ønskede apps installeret

Forplejningen

Også her var der stor forskel på deltagerkommentarerne, alt efter hvor temaet var placeret. Generelt har der været større tilfredshed på UCC/Metropol, hvor der nogle steder var tale om frokost produceret af egen kantine. Vilkaerne var således ikke helt sammenlignelige. Temaet, som Bæredygtig udvikling stod for, havde unægtelig det bedste udgangspunkt:

De to dage, vi spiste på naturskolerne, var maden særdeles lækker- især mandagens fiskebuffet var fantastisk. Al forplejning levede helt op til det overordnede emne om bæredygtighed

Der var kollegaer, som på deres kursus havde fået helstegt pattegris og fiskebuffet. Det er vi nogen, der synes var uretfærdigt

Ellers er der en klar linje i ændringsforslagene:

Forplejning: ikke så meget brød, mere grønt. Dejligt med alt det frugt

Rugbrødssandwich i stedet for tre gange hvedebrød (croissant, bolle, sandwich) i løbet af en dag

Flere går i dybden med ønskerne:

Sundere forplejning, meget mere grønt, ikke det ernæringsmæssige 'vattede' sandwichbollebrød. En god gedigen salat af gode grove massive grøntsager ville være lækker. Server gerne et grønt fad/snackposer; gulerødder, peberfrugt, avocado, bladselleri

Der er også ønsker fra særlige grupper:

Gluten allergi/ sukkersyge: Det er der ikke taget højde for i indholdsbeskrivelse på retterne, og der bør være alternativ forplejning uden brød

Mad, som kan spises af vegetarer

Også forplejningen ud over frokosten giver anledning til forslag:

Der burde være frugt/nødder/slik eller noget andet til pausen om formiddagen

Frugt i stedet for kage eller begge dele

Flere er nok klar over, at de stiller store krav, og de har derfor mere radikale forslag:

Hvis der ikke er penge til forplejningen, så nøjes med at give os en ordentlig morgenmad og en LÆKKER kage om eftermiddagen. Så tager vi selv vore sunde madpakker med til frokost

Drop frokosten og giv pengene til skolerne i stedet

Projektgruppen tygger videre på disse forslag

Tilmeldingsprocedure

Selv om der egentlig var en generel tilfredshed med proceduren for tilmelding - jævnfør de direkte spørgsmål hertil - var der åbenlyst også plads til forbedringer:

Hjemmesiden er noget uoverskuelig - der er ekstremt mange informationer. Det er lidt for kringlet at tilmelde sig. Hvis man først har tilmeldt sig et tema og finder ud af, at der f.eks. ikke er noget for dansk i indskolingen, hvilket jeg gjorde og derfor må finde et andet tema, var det rigtig svært at annullere det. Det virker ret stressende på en - for er der nu nogen temaer tilbage? osv.

Hjemmesiden kan i allerhøjeste grad trænge til en overhaling - fra backend til frontend - hele designprocessen bag bør omgøres

Tilmeldingsproceduren/brugerfladen bør forenkles og være mere præcis. Det skal være mere overskueligt, hvilke muligheder man har for at vælge forløb.

BUF-Akademi er allerede i gang med at gennemgå deres hjemmeside med henblik på forenkling og større gennemskelighed; der er korrekt nok plads til forbedringer. En af udfordringerne er den toleddede tilmelding, som overordnet roses men som naturligvis komplicerer forløbet. En nok så stor udfordring er det, at 30 % af deltagerne ikke tilmelder sig inden for fristen - nogle gør det først i forbindelse med forløbstilmeldingerne. Et ikke ubetydeligt antal gør det først senere endnu eller møder blot op på dagen. En strammere procedure indgår i hovedrapportens konklusioner.

Herudover er der et mindre antal specifikke forbedringsforslag, der er noteret men som ikke medtages her.

Undervisningen

Som det også kan læses ud af den kvantitative del af evalueringen, er der en del kommentarer til selve undervisningen og relationen mellem undervisere og deltagere.

Inden vi giver ordet til de kritiske bemærkninger om undervisningen, tillader vi os - ukommenteret - at give ordet til et par deltagere, der har en lidt anden vinkel:

Utrolig mange af mine lærerkolleger har en utidig opførsel til sådan et sommeruniversitet. Alt for mange synes, det er passende at give forskningsledere gode fif til, hvordan man indsamler empirisk materiale. Det er pinligt at sidde som en del af denne masse over for en oplægsholder - som jeg i disse situationer har ondt af. Hvordan dette skulle kunne gøres bedre, har jeg ingen bud på - andet en opdragelse

Der var for mange 'negative' deltagere

Det er nødvendigt, at lærere og ledere er sammen for at få det nødvendige engagement. Alt for mange ressourcer går tabt, når mange lærere ikke tager undervisningen seriøst

Differentiering ift. engagement. Hvorfor skal man sidde sammen med kursister, som bare ikke gider være på kursus?

Teori og praksis

Som sidste år deler deltagerne sig på spørgsmålet om, hvordan oplæg til refleksion og diskussion skal vægtes i forhold til ønsket om hands-on.

Der er lige så mange forslag, som udtrykker ønsket om en højere grad af direkte anvendelighed af undervisningen, som der er forslag der udtrykker ønsket om et højere teoretisk niveau. Det første ønske formuleres eksempelvis således:

Folk har brug for noget de kan bruge direkte

Mindre teori! Mere praksis

For mit vedkommende skal det være praktisk og kreativt. Jeg vil ikke undervises, som hvis jeg stadig gik på seminarier

Flere konkrete teknikker og metoder, så vi kan opbygge et katalog, vi kan anvende i undervisningen

Det andet ønske blev fx formuleret således:

Mere teori. Dygtigere undervisere og/eller flere undervisere på samme dag

Et universitet skal formidle den ypperligste viden

Vi skal udfordres på det faglige

Få flere forskere ind, så man kan få den nyeste faglige forskning

Mange vil dog fortrække en kombination

Jeg vil foreslå, at teori og praksis veksles. Vigtigt at få konkrete eksempler på teorien og ideer til, hvordan det kan udføres ud fra vores arbejdsvilkår. Måske lidt flere praksisforslag fra oplægsholdere, som man kan diskutere eller kigge på didaktisk og pædagogisk

Det konkrete skal kunne fungere eksemplarisk og samtidig inspirere læreren til at komme i gang selv med at lave noget tilsvarende

Gerne teori, men der skal være tid til at få det på praksisniveau, så vi kan implementere det i den daglige undervisning

Netop dette kombinations-aspekt blev drøftet en del i fokusgrupperne. Se nærmere i hovedrapporten.

Undervisningsform og deltagerinddragelse

Der er på en gang ønske om en højere grad af deltagerinddragelse og om mindre gruppearbejde:

Mindre forelæsning og mere 'elev'deltagelse

Mere aktiverende undervisning

Der er behov for vidensdeling, diskussioner, fordybelse - at udvikle praksis - sammen med egne kollegaer

Mindre gruppearbejde, mere evidensbaseret teori

Mindre gruppearbejde, men mere fælles debat

Flere giver udtryk for, at deltageraktivering forudsætter forberedelse og/eller efterbehandling

Giv deltagerne noget materiale og lidt ekstra timer til forberedelse, så alle møder op med et fælles udgangspunkt og får mulighed for at fordybe sig i emnet

Der bør være tid til praktisk afprøvning og fordybelse. Vejledning i forhold til konkret undervisningsplanlægning

Det fagfaglige aspekt

Ud over dansk og matematik har skolefagene ikke nogen stærk placering på sommeruniversitetet. Det udløser en række ønsker til næste år:

Det ville være godt, hvis undervisningen var mere fagrelateret. Hvis det handler om inklusion, som jeg deltog i, ville det være mere relevant, at det foregik sammen med egne kolleger, fordi man så i højere grad kunne fortsætte diskussionen om omsætning til praksis sammen

Flere fagfaglige forløb især inden for de små fag, som man ellers aldrig får efteruddannelse i (musik, religion, billedkunst mv.)

Jeg savner i den grad nogle af de praktiske fag på sommerkurset. Disse fag er jo udover deres faglige indhold, særdeles velegnede i forhold til elevdifferentiering og tværfaglig undervisning, hvor alle uanset forskelligheder kan få et udbytte og oplevelser, som kan bruges resten af livet

Noget af undervisningen skal være på et højere niveau. Man kunne udbyde folkeskolens fagrække som værksteder

Det drøftes særskilt i hovedrapporten, hvordan fagene kan træde tydeligere frem i sommeruniversitetet.

Underviserne

Flere kvalificerede undervisere, som selv kan undervisningsdifferentiere og bruge didaktiske metoder i deres egen undervisning

Dette citat samler meget godt deltagernes kommentarer men peger også på et problem, som ret beset ikke så meget handler om underviserne som om deres arbejdsvilkår. Disse vilkår vender vi tilbage til om lidt.

Fortsæt med at finde de inspirerende, boblende undervisere

Det er vigtigt at finde undervisere, som er målrettede og præcise i oplæggene

Få dog styr på, hvad underviserne vil med deres undervisning og hvem målgruppen er

Undervisningen skal struktureres bedre. Det virker lidt mærkeligt at blive undervist i, at elever ikke kan koncentrere sig mere end 20 minutter af gangen, når vi selv har tavleundervisning 1,5-2 timer ad gangen uden pause eller afveksling af undervisningsmetode

Find nogle undervisere, der kan undervise voksne med flere års erfaring i skoleregi - og meget gerne nogle, der forholder sig til forholdene på en Københavns folkeskole - det er ligesom der de fleste kommer fra læreruddannelsen

Det sidste udsagn peger nok på en problemstilling, det er vanskeligt at håndtere med så mange undervisere i aktion ad gangen: Der er tydeligvis forskel på vurderingen af undervisere fra konsortiets efter- og videreuddannelse og så undervisere fra læreruddannelserne, hvoraf nogle efter deltagernes vurdering er tilbøjelige til - eller måske nødsagede til - at reproducere deres undervisning af lærerstuderende.

Disse problemstillinger drøftes i øjeblikket med konsortiet, herunder et formuleret ønske om at "*få flere forskere ind, så man kan få den nyeste faglige forskning*". Spørgsmålet tages op i hovedrapporten.

Undervisernes vilkår

Der er blandt deltagerne en forståelse for, at vilkårene for at levere en kvalificeret undervisning kunne være bedre. Og der er faktisk en del forslag til, hvordan det forhold kunne forbedres:

Underviserne skal vide, hvilket niveau de skal undervise på. Måske skal det være underviserne, der skriver kursusteksten

Brug nogle af de dygtige og erfarne lærere inde for hvert fag som rådgivere

Godt, hvis undervisere inden for it kender kommunens programmer og struktur, så man ikke skal sidde i 4 timer og høre om programmer, kommunen slet ikke har på pc'erne

Undervisere skal være klare over deres målgruppe

Undervisere skal skrive egen kursusbeskrivelse, og der skal ikke rettes i den! Man skal som kursist stole på det, man har meldt sig til

Spørgeskemaer deles ud før sommerferien, så kursusholderne kender kursisternes erfaringer, kompetencer og ønsker, før de planlægger undervisningen

Koordinering mellem undervisernes undervisning, så indholdet ikke er det samme, lige meget hvilket undervisningslokale man sidder i

Underviserne skal maile ud til deltagerne og stille spørgsmål i forhold til det, de skal undervise i, så de er bedre rustet til deltagernes forskellige niveauer

Vi har i den interne evaluering et stort fokus på disse problemstillinger, og ovenstående forslag indgår i anbefalingerne i hovedrapporten.

*

De foregående 22 sideres forslag til forbedringer handler per definition om det, der ikke var godt nok. For nu ikke at afslutte med denne vinkel afrundes med to citater:

Det hele fungerede langt bedre i år, og det var ikke kaotisk ligesom sidste år. Der var fra foredragsholdere og undervisere en anerkendende tilgang til vores erhverv og faglighed, hvilket var værdsat, og det var spændende. Det var planmæssigt godt tilrettelagt med kontinuerlig placering samme sted på dagene, og indholdet og undervisningen var på et langt bedre og anvendeligt (samt højere) niveau i år, som man kan bruge til noget. Der var god sammenhæng mellem teori og praksis. Det var i øvrigt godt tænkt, at der var sørget for adgang til vandflasker undervejs i varmen. I år gav sommeruniversitetet god mening:)

I er på rette spor, det giver fx god mening med ét tema med en (eller evt. flere) kompetent(e) underviser(e) over flere dage. Stort udbytte ift. sidste år. Men - barskt med tre lange varme sommeruni.dage, efterfulgt af to stramme lange planlægningsdage på skolen, inden man siger

*goddag til eleverne på mandag. Det er selvfølgelig individuelt, men sidste års placering var bedre.
Dejligt med 'guiderne', de er søde og hjælpsomme, ros til dem. I må ikke spare vandet væk næste år,
det er ekstremt varmt i lokalerne! Ellers fin forplejning*

Evaluering af Sommeruniversitet 2013

Bilag 3: Fokusgruppeinterviews

Pædagogisk Faglighed

2. oktober 2013

Koncept for fokusgruppeinterviewene

I forbindelse med den netbaserede evaluering blev deltagerne spurgt, om de ville deltage i et fokusgruppeinterview af maks. to timers varighed i skoleområdet. 150 gav tilsagn herom. De endelige deltagere i fokusgrupperne blev udpeget, således at den samlede deltagelse i de fem grupper repræsenterer deltagelse på forskellige typer temaer, begge køn og forskellige medarbejdergrupper. Hovedformålet med disse samtaler er at få uddybet nogle af de markeringer, som fremgik af den netbaserede evaluering. Der deltog i gennemsnit seks personer ud over to fra forvaltningen i disse interviews.

I hovedrapporten refereres der ikke særskilt til udsagnene fra de fem fokusgruppeinterviewene, men de fem samtaler har ikke desto mindre spillet en væsentlig rolle for den konceptudvikling, som fremgår af hovedrapportens anbefalinger. De tanker, som udtrykkes i anbefalingerne, er i høj grad fostret i dialogen med de meget engagerede og konstruktive deltagere i samtalerne.

Den lapidariske opregning af udsagn yder derfor ikke samtalerne retfærdighed. Men de medtages alligevel, fordi de trods alt giver et indtryk af de synspunkter, der fremkom undervejs. Udsagnene er søgt kategoriseret under de samme overskrifter, som strukturerer hovedrapporten, men faktisk blev samtalerne gennemført ud fra følgende interviewguide:

Interviuguide

1) Temaforståelsen, herunder

Sammenhæng mellem tema og forløb?

Var der overensstemmelse mellem temabeskrivelse og de endelige forløb?

Tilmeldingsproceduren med først at melde sig til tema og herefter forløb

2) Tre dage med sammen indhold?

Drøftelse om det skal være tre dage med samme (snævre) emne eller tre dage med samme undervisere.

3) Forestilling om, hvilke behov for indhold folkeskolereformen vil give?

4) Vore egne temaer scorer højere end konsortiets temaer mht. forventningsafstemning

Drøftelse af, hvad årsagen kan være, herunder hvad er det som gør, at undervisningen fungerer på SU?

5) Hvis underviserne ikke kender til jeres hverdag (ikke er læreruddannet), hvordan kan I så bruge dem?

6) Hvad skyldes det at så mange ikke fik noget ud af vidensdeling med kolleger?"

7) Hvad skal der til for at udvikle din forståelse for undervisningsdifferentiering?

8) Hvad kan gøres anderledes næste år?

9) Hvordan kan man tilrettelægge forløb, der tilgodeser alle grupperne?

Deltagernes udsagn

Tilfredshed med de tre dage

- Lang bedre end sidste gang
- I forhold til, at der ikke er anden kompetenceudvikling, er det ikke godt nok
- Vi kunne bruge det til noget
- Man skal komme hjem med noget, man kan bruge til noget
- Tema 15 os er af overskud
- Ros til strukturen i år. Ros til oplægsholder Clara Korsgård, der startede mandagen og gav et fælles udgangspunkt for alle deltagerne. Svært, at der sidder to slags deltager; én der vil have ny viden og hvad der rør sig af ny teori og én der vil have konkrete værktøjer, som de kan gå lige hjem og bruge.
- Matematiklærere meget meget begejstrede
- Udskolingen var begejstret

Undervisningsdifferentiering

- Ideer og virkeligheden passer ikke sammen – for mange deltagere med forskellige forudsætninger
- Arrangørerne skal være mere specifik i forhold til, hvordan tema/forløb egner sig til undervisningsdifferentiering
- Forvaltningen har ikke tydeliggjort deres mål for udvidelsen af forståelsen af begrebet undervisningsdifferentiering
- Godt med undervisningsdifferentiering som overordnet tema. Og man kan sagtens tage et år mere med det som overordnet tema.

Temaer og forløb (forslag, ideer)

- For snævre temaer, hellere fx inklusion i folkeskoler
- Temaerne gav gode muligheder for fordybelse
- Svært at levere et udbud, der kan ramme alle; vi er meget forskellige steder
- Inklusion – helt generelt
- Næste års overordnede tema kunne være: inklusionen – hvordan arbejder vi fagligt og socialt med børnene
- De professionelle overfor det elev-klientel, som folkeskolen skal rumme, og de forældre og interesseorganisationer, der står bag eleverne
- Hvordan driver vi skole på en hel anden måde?
- Matematiktemaet fint, men gå mere i dybden: Derfor er det helt centralt med indholdsbeskrivelser inden tilmeldingen
- Mangler temaer om humanistiske fag; ingen prioritering af disse fag. Fx nye afgangsprøver
- Nye bindinger i historiefaget
- Dan faglige sparringsgrupper om indholdet. Fx i historie
- Undersøg, hvilke kurser der er hotte hos fx Gyldendal
- To-sprogsproblematikker – fx kulturelle forskelle i forhold til naturfag
- Stor frustration over reformen. Derfor er det svært at få at vide, at vi ikke må have noget imod den. Vi kommer let til at opleve, at den tromles hen over os

Alligevel var der mange bud på temaer, relateret til reformen:

- Paradigmeskiftet vedr. læringsmål og vedrørende lærer-pædagog samarbejdet.

- Fra undervisningsmål til læringsmål
- Læringsmål
- Bevægelse i fagene
- Pædagogerne skal med – hvordan håndteres samarbejdsopgaven bedst?
- Samarbejde med pædagoger – måske er det passé på det tidspunkt (fem dage før skoleåret starter)
- Det tværfaglige samarbejde med pædagoger – to faggrupper, der mødes/skal samarbejde. I denne sammenhæng gør brug af underviser, der kommer fra folkeskolen og har erfaringer og kompetencer
- Indholdet i Understøttende undervisning
- Andet fremmedsprog
- Fælles naturfagsprøve: træning af samarbejde biologi, geografi og fysik
- Udeskole
- Hvordan laver vi en god udskoling?
- Hvordan får vi kvaliteten ind i heldagsskolen?
- Hvordan håndterer man sit arbejde i den nye organisation?
- Klasseledelse
- Fastholdelse af lærerne – ”hjælp lærerne med at æde det, som vi ikke vil æde”
- Engelsk fra 1. klasse
- Hvad skal der til for at få operationaliseret forligstekstens tanker om en længere og bedre skoledage
- Lektiebegrebet: Hvad snakker vi om, når vi kobler lektiehjælp og faglig fordybelse?
- Hvordan udvikler vi undervisning, der er mindre forberedelsestung?

Vidensdeling

- God vidensdeling i tema 4 (sprogvurdering)
- For meget undervisning og for lidt tid til networking/vidensdeling
- Folk går hjem, når punktet vidensdeling optræder: 17 ud af 25 på udskolingstemaet
- Der mangler interesse for vidensdelingen
- Kursus bør ikke nødvendigvis indebære vidensdeling
- Opfatter vidensdeling med kolleger, som noget man gør, når man kommer tilbage og mødes på sin skole
- Ikke vidensdeling hvert år
- Omgivelserne skal være sådan, at man gennem arbejde kan vidensdele
- Der manglende tid til vidensdeling
- Vidensdeling begrænses af de mange typer lærere fx i udskolingstemaet (sprog, fysik etc.)
- Vidensdeling skal være et fokuspunkt hos fx underviserne
- Vi skal udvikle noget sammen: Det er vidensdeling!
- Vi fik mulighed for at tale med de andre (Musik), fedt at tale med andre fra andre skoler, så det fungerede rigtig godt
- Videndelingen skal struktureres
- Hos Carsten Petersen (tema 16) var det et krav, at man ikke arbejdede sammen om opgaver med kolleger, men med folk, man ikke kender
- Når man kommer med en kollega, så holder man sammen. Hvis man er alene, så er man nødt til at vidensdele med andre

- Afhænger meget af, om underviseren lægger op til det
- Efterlysnér, at skolens medarbejdere er sammen, men også godt at mødes med kolleger på tværs af byen, så det er en svær balancegang
- Fint at være sammen med kolleger fra andre skoler, men også brug for at skolen er samlet noget af tiden

Forventningsafstemning

- Hvis der er mere præcise beskrivelser, ved lærerne, hvad de vælger
- Bedre beskrivelser, fx af hvilke programmer til iPad, skal vi bruge?
- Forløbsbeskrivelsen var for korte – ikke fyldestgørende. Stemte ikke helt overens med, hvad der foregik i undervisningen. Mere information om underviserne, mere information om hvilke teorier, der vil blive gennemgået, så man vidste, hvad man skulle igennem. Savner noget, der henvender sig til min specifikke hverdag – behov for at øge kompetencer, der svare til vores hverdag. Der burde være temaer / forløb, der henvender sig til specialskolerne. Kurser der henvender sig snævret til specialområdet.
- Forslag: BUF skal være bedre til at formulere, hvor niveauet ligger, og hvad vi forventer, at deltagerne kommer med. Giv anvisninger på, hvad man skal kunne for at deltage her. ”Kald en spade for en spade”. Så er det op til deltagerne at vælge sig ind på det
- I første tilmeldingsrunde bør man kunne se, hvad der udbydes af forløb, hvis arrangørerne allerede ved det. Som deltager skal man så allerede i første runde indikere, hvad man har interesse i, så arrangørerne kan fornemme, hvad der skal oprettes
- Bedre beskrivelser – og adgangsbegrænsning på temaer; 1. prioritet bør ikke være at imødekomme flest muligt
- Niveaudeling vil være en fordel
- Sommeruniversitetet er for svævende: Blev præsenteret for 10 programmer, men det bliver for overfladisk
- Brød sig ikke om skemaet (der viste temaernes målgrupper), hvor man som lærer blev sat i bås. Opfattede skemaet som om, at man ikke måtte vælge efter interesse, men kun ud fra den målgruppe, man tilhørte. Blev trodsig og valgte alligevel efter interesse
- Undervisernavne på beskrivelser: fx foredrag med Bodil Nielsen, og derefter niveaudelt arbejde med fx undervisningsassistenter
- Forvirrende, at underviserne har deres egne kæpheste – det de er gode til – og ikke holder sig til forløbsbeskrivelsen eller det overordnede emne undervisningsdifferentiering. Forslag: Drop det overordnede emne og kald bare hele arrangementet for faglige inspirationsdage

Struktur og placering

- Glad for tre forskellige undervisere
- Svært at forestille sig tre dage med den samme underviser
- Ved étdags forløb og dermed flere undervisere er det vigtigt at koordinere, så man ikke får det samme på flere måder
- Måske lidt større valgmuligheder, hvis det er 1-dags forløb
- Er der virkelig godt nok gulf på et forløb til to dage med iPads?
- Jeg vil vælge tre dagesforløb
- Et samlet forløb på tre dage.
- Problemet med tre forskellige forløb: Det bliver kun en præsentation af et emne. Det er umuligt at bruge noget, man lærer på kun en dag.

- Husk at tænke i, at Sommeruni har afløst lærernes muligheder for efteruddannelse, og man gerne vil gå i dybden med det, der interesser én.
- Vigtigt at være sammen med de samme mennesker alle tre dage; evt. et team (Vægtigt argument for 3 dagesforløb), især hvis temaet er stort
- Fordybelse er afgørende, alle tre dage skal være gode
- Markedsdage ligesom tema 15 er en god idé – bred den ud til andre temaer
- Afhænger af emnet: 1 dag på teknisk indgang 1-2 dage på noget praktisk
- I temaet relationspædagogik: Samme emne alle tre dag men på tre forskellige måder!
- For og i mod: Hvis der er nok gods i emnet, er det fint at det er tre dage sammenhængende, men også fint med tre forskellige forløb.
- Godt flow på naturfag
- Praktisk afvikling: Når vi nu støvsuger marked for undervisere, behøver alle så være i gang på de samme dage? Ellers: Brug flere af dem, vi har i organisationen, træk på de lærere, som kan noget

Særlige målgrupper

Specialskolelærere

- Lidt for meget inklusion fra en virkelighed på specialskoler
- Specialisering på folkeskoler/specialskoler
- Der er mange pædagoger på specialskolerne, dem er der ikke rigtigt taget hensyn til.
- Specialklasselærerne: Hvordan bruges smartboards og interaktive tavler i specialklasserne? I Danmark mangler der rigtig meget undervisningsmateriale til specialklasserne. Hvad kan vi bruge? Et andet emne: Specialklassernes rolle ift. inklusion. I det hele taget vil det være en god idé at tage kontakt til gruppen af specialklasselærerne og høre, hvad de gerne vil undervises i på et Sommeruniversitet.
- Cooperative learning til specialskoler

Ledere

- Lederne: Har ikke brug for første og andet modul i Diplom i Ledelse (Tema 11 i år). Gå i stedet ud fra, at lederne er på et vis niveau og kender til teorierne. Lederne vil have ”spritny-viden” og evidensbaseret forskning.
- Udskolingstema, men hvad med lederne? Vil gerne deltage sammen med lærerne
- Der skal være ledelsesfokus på kurset og på opfølgningen
- Det skal være fælles arbejde mellem lærere og ledelse

Børnehaveklasseledere

- Meget begrænsede valg for børnehaveklasseledere
- Børnehaveklassen: Efterlyser noget om, hvordan får vi brugt inklusionspædagogen. Samarbejde om de børn, der buldrer. Der kommer meget nyt nedefra (ændringer i arbejdsopgaven). Inklusionsopgaven. Børnehaveklasselederne mangler uddannelse heri og viden om samarbejde – mere, der henvender sig til bh.klasselederen og indskolingen

Tale-hørelærere

- Tale-hørelærerne var tvunget til at vælge tema 16. Ikke én af de 80 tale-hørelærerne synes, at det har været relevant. Faggruppen har brugt så mange år på at specialiseret sig, at gruppen følte, at folk ikke ved, hvad gruppen kan. Også en ubehagelig oplevelse for

underviserne, der var forholdsvis nye pædagoger. Niveauet var for lavt. Vigtigt, at man som underviser tager hensyn til, hvem modtagerne er.

- Tale-hørelærerne vil gerne byde ind med, hvad der er relevante overskrifter for et kursus til dem. Kan man ikke hive de folk ind, som holder de kurser, som folk melder sig til i stor stil? (Tale-hørelærerne er to gange om året på efteruddannelseskurser, der er meget populære)
- Tale-hørelærerne; tre dage med samme emne, men det burde have været meget mere uddybende.
- Tale-hørelærerne ønsker: 1) sprog og inklusion, at børn får en uddannelse udover FSA. 2) Vidensdeling, tidlig indsat i forhold til læsning, sprogscreening, at gruppen bliver certificeret i fx Hanen, at man løfter en hel faggruppe

Inklusionspædagoger

- Fællesdag for inklusionspædagoger i år 1 var kanon – det efterlyses igen
- Inklusionspædagogerne har måske brug for at være sammen med hinanden i stedet for at være sammen med ressourcecentret
- Inklusionspædagogerne: Noget specifikt til inklusionspædagogerne; noget der kan bruges, når vi kommer hjem

Vejledere

- Læsevejlederen fra Skolen i Peter Vedels Gade var på et forløb, hvor halvdelen af dagen var med undervisning, som foregår på uddannelsen til læsevejleder
- Der burde have været noget specifikt for fx læsevejleder
- Vejlederne: Fx at der bliver lavet noget specifikt til AKT-vejlederne, der kan bygge oven på deres uddannelse

DSA

- Dansk som andetsprogs-tema – samle undervisere i dansk fra M2 klasser og lad dem udvikle undervisningsmaterialer.

Skole-team-individ

- Niveau-inddeling: fx noget for nyuddannet, del ind i teori og praksis, hvor teori er dyb og giver merit ift. pd-moduler
- Til næste år ville det være rigtig godt, hvis man var sammen sin egen skole
- Ønske om en meget individuel tilmelding; evt. tematilmelding fra skolens side med lederorientering inden tematilmeldingen er endelig og efterfølgende forløbstilmelding på individuel basis
- Undervisningen skal ramme noget der, hvor man er, både ift. den enkelte lærer og skole som sådan
- Undervisningen skal passe i ens egen kontekst
- Opdelingen i hold: udskoling fx i sprog
- Dele temaet op i to forløb – ét, der henvender sig til dem, der vil have hands on, og ét, der henvender sig til dem, der vil have ren teori
- Kursusbeviser efterlyses
- Efterlyser ETS-point eller de tre dage i sommeruniversitetet giver adgang til pd-moduler/ Tag udgangspunkt i de tre fag, man skal tage for at få en pd. Sommeruni skal være noget, der giver fremtidsmuligheder
- Kommentar til tema 1: Burde være afholdt ude på en skole, hvor tavlerne befinder sig

Skoleudvikling og Sommeruniversitetet

- Hvor meget bliver forankret på skolen, når det ikke foregår på skolen?
- Ledelsesforankring meget vigtig!
- Fællesskab om temaer
- Dejligt at have haft indflydelse på planlægningen
- Hvad med at spørge skolerne, hvad de har brug for? Spørg skolerne, hvilke temaer de har brug for på skolen? Spørg, hvad har ressourcecenteret brug for? Forslag: Lederne bliver pålagt at bruge en time på et lærermøde og vende tilbage til BUF med forslag. Derudover kommer plakater ud til skolerne med information om, at nu er det tid til at melde tilbage, hvad man har brug for på sin skole. I det hele taget gør mere ud af inddragelse af deltagerne i de første faser – gerne via e-mail direkte til deltagerne.
- Efterlyser mulighed for at få tid til at tale om de behov, der er på den enkelte skole
- Hellere i grupper frem for hele skoler
- Ledelsen bør pakke det ned med færre temaer
- DRØM: En dag fælles og to dage på skolerne under den samme overskrift
- ”Vi ved hvad lærerne har brug for” Mere lærerinddragelse end lederinddragelse. Evt. gennem pædagogisk råd
- Hvordan får vi det ind i PR?
- Spørg lærerne!
- Måske skulle man spørge ud til alle lærere

Undervisningen og underviserne

- Navnet Sommeruniversitet forpligter og giver en forventning om et vist niveau. ”Det er her, at vi skal høre om ny viden, ny empiri, hvad der virker i vores folkeskole”. Forslag: hive forskere ind / andre uddannelsesinstitutioner end UCC og Metropol. Inddrag de forskere der har været ude og undersøge, hvad der sker der ude – nogle der har forskningstilknudning og som kan fortælle, hvad der virker ude på skolerne. Hvis UCC og Metropol ikke har dem, må BUF selv ud og finde dem.
- Måske også svært for underviserne at de ikke ved, hvem de står over for. De skal vide, hvem de har med at gøre. Fx her sidder en deltager, der har en pd, eller her er en, som er ude efter konkrete eksempler
- Nok en fordel, hvis underviserne ved, hvem de møder – hvem de står over for.
- Det kan være svært med et højt teoretisk niveau, hvor underviserne tror, at de kender praksis, men de kender den i virkeligheden ikke; gensidig respekt
- Der er ikke sammenhæng mellem temabeskrivelsen, forløbsbeskrivelsen og det, der kommer frem til udøveren. Følte sig talt ned til af underviseren. Udøverne skal stramme sig an
- Forslag: at man laver en profil på deltagerne, så underviserne ved, hvem de står overfor.
- Underviserne skal have lyst til at være der (Skole-hjem samarbejde)
- IT-tavler: Ikke overensstemmelse mellem underviser og emne; fx genrepædagogik i stedet IWB (Tilsvarende problematik på tema 16)
- Underviserne står ikke på tæer. Underviserne har ikke forstået, at de står over for voksne og veluddannede mennesker og ikke unge fra seminarier. Oplevede, at en underviser ikke gjorde det godt nok og kunne ikke afvige fra, hvad hun havde planlagt. Oplægget fra Brug Folkeskolen var genialt!
- Når man bruger ordet Universitet, så giver det visse forventninger
- Underviseren skal have de rette kvalifikationer og må ikke være presset til at undervise

- Det kan være problematisk, at lærere underviser lærere; lærere skal ikke undervises som en 5. klasse
- Respekt for underviserens kvalifikationer
- Fagligt overskud, som gør at man kan improvisere
- Vigtigt at have den rigtige indgang til undervisningen
- Tilknyt evt. en lærer, der har praksiserfaring
- Vi kunne evt. trække på phd-studerende
- Hvad med dem, der har været ude i forbindelse med implementeringen af ressourcecentre evt. sammen med lærere fra de skoler, hvor de har været ude
- Underviserne skal huske, hvem de står overfor
- Underviserne skal komme med ny teori og evidensbaseret forskning
- Tænk på, hvad vil de selv ville have brug for, hvis de skulle på sådan et kursus
- At underviserne er fra seminariet er fint, så lærerne ikke føler sig truet, men de kendte ikke til hverdagen på en skole eller til at undervisningsdifferentiering var en udfordring på skolerne.
- Bruge lærere fra de Københavnske folkeskoler som undervisere – dem, der har erfaring
- Dygtigere undervisere
- Forslag: mulighed for at melde sig til foredrag. Fx undervisning om formiddagen, og om eftermiddagen melder man sig ind på et foredrag (man har flere valgmuligheder). (I den forbindelse er der stor ros til tema 14 for brug af eksperter / foredrag til at starte dagen på.
- En anden siger, at hun ville ”dø”, hvis hun skulle sidde stille til et foredrag).
- Forslag om at inddrage ph.d’er i uddannelsesforskning (dem ministeriet har) som undervisere.
- Inddrage foreninger, der kan noget helt andet

Rammerne for Sommeruniversitetet

- God fleksibilitet i de tilfælde, hvor en deltager var kommet ind på et forkert forløb
- Mangler information om forløb
- For stort! Tænk i distrikter!
- Vi skal have lavet ordentlige temabeskrivelser
- Hurtigere ekspedering af dias, materialer etc.
- Mails fra underviser til deltagere inden forløbet

Om selve evalueringen

- En meget generel evaluering, også gerne evaluering af de enkelte dage
- Ingen evaluering på dagen, som de skete på fx tema 16
- Der står lærer over det hele på evalueringsskemaet